

Vengeance in the Chronicles Written in Old Anatolian Turkish

Eski Anadolu Türkçesinde Yazılan Tevârihlerde İntikam

Sevim Yılmaz Önder*

Özet:

Chronicles that were written in many aspects of social life, including daily life, entertainment and sports, at a time when history writing was beginning to show some methodology, describe vengeance as a sentiment that is required to survive and succeed. In acts of vengeance narrated in chronicles, social structure manifests itself over three axes, namely religion (Christian-Muslim), status (ruler-subject) and gender (men-women). In some cases, an act that is too trivial to cause a feeling of vengeance warrants revenge simply because of the social structure involved. Reasons for revenge in chronicles are divided into two categories: social reasons such as observing a different religion or denomination, apostasy, claiming to be prophets, uprising, bribery and personal reasons such as jealousy, lack of protocol, murder of someone in the family. Vengeance is enacted in two different ways: direct with the religious assistance or ploys and indirect with collective punishments such as occupation, exile, pillage and individual punishments such as selling as slaves, killing by weapons, decapitation, burning, skinning, confinement, filling the mouth with dirt. Since all acts of vengeance become public to a certain degree, its aftermath is discussed in detail. Therefore, the public nurtures different sentiments as celebration, mourning and regret after the act of revenge. Victims try to find some ways to avoid revenge indirectly with the assistance of Prophets (Mohammad or Jesus Christ) or Khidr and directly with his own survival plan such as flight, converting, paying tribute.

* Dr. Sevim Yılmaz Önder, Yıldız Technical University, Turkish Language and Literature Department, Istanbul.
sevim.yilmazonder@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Vengeance, Apostasy, Gender, Uprising, Protocol, Tribute, Old Anatolian Turkish, Ottoman historiography.

Abstract:

Tarih yazıcılığının bir metot izlemeye başladığı dönemde yazılan ve gündelik yaşam, eğlence, spor vb. birçok sosyal konuda veriler sunan tevârihlerde intikam, hayatta kalmak ve başarı elde etmek için gerekli bir duygu olarak tarif edilir. Tevârihlerde intikam alma durumunda sosyal yapının din (Hıristiyan Müslüman), statü (yöneten yönetilen) ve cinsiyet (kadın erkek) bakımından üç farklı yapıda ortaya çıktığı görülür. Bazen öç duygusu yaratmayacak kadar önemsiz bir davranış, sosyal yapı nedeniyle çok büyük cezalandırılmaları gerektirir. Tevârihlerde intikam konusunun geçtiği kısımlar incelendiğinde sebepler açısından farklı dinden veya mezhepten olma, din değiştirme, peygamberlik iddiası, isyan, rüşvet gibi toplumsal sebeplerin yanı sıra kıskançlık, protokol kurallarına uymama, aileden birinin öldürülmesi gibi bireysel sebepler olmak üzere iki türde olduğu görülür. İntikam alma türlerinde kullanılan yöntemler incelendiğinde dolaylı (dini yardım veya hile ile) ve doğrudan olmak üzere iki farklı yol izlendiği görüldü. Doğrudan intikam almalarında toprakların ele geçirilmesi, evlerin boşaltılması, yağma gibi toplumsal cezalandırmalar ile esir olarak satma, silahla öldürmek, attan düşürme, başını kesme, yakmak, derisini yüzmek, özgürlüğünü kısıtlamak, ağzına toprak doldurmak gibi bireysel cezalandırmalar şeklinde uygulanır. Her intikamın bir yönüyle toplumsal olması sebebiyle, intikam sonrası yaşananlar ayrıntılı biçimde anlatılır. Bu nedenle intikam alındıktan sonra toplumda kutlama, yas tutma ve pişmanlık gibi farklı tepkiler oluşur. Kurbanların Muhammet ve İsa Peygamberlerin veya Hızır'ın yardımıyla intikamdan kurtuldukları dolaylı yolların yanı sıra kaçmak, din değiştirmek, haraç vermek gibi kendi buldukları kurtuluş planları da mevcuttur.

Keywords: İntikam, İhtida, Cinsiyet, Ayaklanma, Teşrifat, Haraç, Eski Anadolu Türkçesi, Osmanlı tarih yazıcılığı.

Ottoman History Writing between the 13th and 15th Centuries

Historical texts in Ottoman Turkish are initially referred to as *destân/dâsitân* (“legend”), *hikâye* (“tale”) or *menâkıbnâme* (“epic”), but with the development of history writing throughout the years, these texts are subsequently named *târih* (“chronicle”) or its plural, *tevârih*.

As with all nomadic peoples, history writing in the Ottomans occurs at a much later phase. The first examples indicating a lack of history writing tradition tend to confuse fact and legend, listing them as one narrative. A notion of causality does not appear until the late 15th century. Occurrences that are completely void of credibility are narrated as they were facts. In the example below, Seyyid Battal kills his enemy, skins him, dries and straightens the skin, and then puts it on as a guise to deceive his enemy's men:

Harsân mest oldı. Seyyid kalanına destûr vèrdi. Harsan'ı alıkodı, halvet kalıcak içerü girdi, ilerü yürüdi, bogazına yapışdı. Şehâdet kelimesin buña 'arz eyledi, lâ'in feryâd etmek istedi. (Seyyid) bogazın berk dutdı, cân cehenneme ısmarladı. Tîz derisin yüzdi, kendü eliyile düzledi, tabağlık eyledi. Êrteye degin kurıtdı. Sabâh seg-sârlar geldiler. Seyyid Harsân'un derisin geydi, daşra çıkdı, bunlara yüz gösterdi. Dükelişi yüz yere sürdiler. (Battalnâme, 568-569)

Until the 15th century, Ottoman Turks sing the epic songs they have brought from their homeland in Central Asia to Anatolia. Poets and musicians in court narrate the deeds of their renowned forefathers and heroes accompanied by an instrument called *kopuz*. The most distinguished hero of all is Oğuz: the forefather and the first ruler of the group of peoples to whom the Turks of Asia Minor belong. Although these early examples do not contain information that is significant from a historical perspective, they do provide a painstaking lineage of Turkic tribes and their chieftains.¹

The first Ottoman chronicle that bears a semblance to contemporary works was written in the early 15th century by Yahşi Fakih, the son of İshak Fakih, who was the imam of Orhan Gazi. Known as the *Yahşi Fakih Menakıbnâmesi (Epic of Yahşi Fakih)*, this work did not survive. Its existence is known only by the references made by Âşıkpaşazâde when he was writing his own work. This Epic has probably been a resource for the anonymous *Tevârîh-i Âl-i Osman (Chronicles of the Ottomans)*, which were written on the founding stages of the Ottoman Empire.²

The earliest recovered Ottoman chronicle today is the *Chronicle* that is annexed to the *İskendernâme* by Ahmedî, written in the early 15th century and presented to Emir Süleyman.³ Ahmedî wrote this work in 1390, and subsequently added a chronicle until 1410.

¹ Franz Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, çev. Çoşkun Üçok, Ankara 1982, pp. 7-10.

² Erhan Afyoncu, "Osmanlı Tarih Yazıcılığı", *Türk Edebiyatı Tarihi*, C. 1., İstanbul 2007, pp. 570.

³ İsmail Ünver, *Ahmedî, İskendernâme*, Ankara 1983, pp. 44-45.

Following the invasion of the Mongols under the command of Tamerlane, the Ottoman state was devastated, and along with it, history writing. There are no historical works surviving from this period. However, as Sultan Murat II ascends to the throne and the state begins to recover from the defeat at the Battle of Ankara, a methodology in history writing begins to emerge.⁴ Dated back to the reign of Sultan Murat II, the anonymous chronicles are among the most important works in Ottoman history writing. Called the *Anonim Tevârih-i Âli-i Osman*, these chronicles begin with the arrival of Süleyman-şah at Anatolia, and end on dates that encompass various periods.⁵

The developments in Anatolia and Thrace in the 15th century sparked further interest and style in history. Contrary to the earlier stages of history writing, some works are written in Turkish. A series of victories by the state nurtured an admiration of the Sultan and his family – this would be further entrenched in the society with the conquest of Constantinople. Sultans must have felt a need to tell their past –especially their triumphant past– to the people as they demanded that the historians of their times write the history of the Turks beginning with their migration to Anatolia. Written in plain, straightforward Turkish, these texts were usually dedicated to the sultans of their times. Originally a pleasure hoarded by the elite, history was extended to the people with legendary works like *Battalnâme*⁶ and *Danişmendnâme*⁷, both popular among the people of Anatolia. During his time in Edirne, Ebu'l-hayr-i Rûmî was commissioned by Cem Sultan, who had heard about the legends and tales surrounding “Saltuk the Blond” in various parts of Thrace, and had wanted a compilation of these narratives, to write the *Saltuknâme*.⁸

Works on Seljuk and Ottoman history were specifically translated on orders from the Sultan, and their translators were rewarded. Many anonymous *Chronicles* are dated to the reign of Bayezit II. Examples of Ottoman history texts enriched by poems range from Ahmedî's *İskendernâme*⁹ to the *Aşıkpaşazâde Tarihi (Chronicles by Aşıkpaşazade)*¹⁰ and *Oruç Bey Tarihi (Chronicles of Oruç Bey)*. Other important writers are the famous historian Neşrî,

⁴ Franz Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, pp. 16-17.

⁵ Erhan Afyoncu, “Osmanlı Tarih Yazıcılığı”, pp. 570.

⁶ Yorgo Dedes, *Battalname*, Harvard 1996.

⁷ Necati Demir, *Danişmend-nâme*, Harvard 1999.

⁸ Timurtaş, *Şeyhi'nin Harname'si*, İstanbul 1981, p. 192; Necati Demir, *Danişmend-nâme*.

⁹ For the annals at the end of the work, cf. İsmail Ünver, *Ahmedî, İskendernâme*, pp. 44-45.

¹⁰ H. Nihal Atsız, *Aşık Paşaoğlu Tarihi*, İstanbul 1992.

who wrote the *Kitab-ı Cihân-nüma (Book of the World)*,¹¹ and Yazıcızâde Ali with his *Tevârih-i Âl-i Selçuk (Chronicles of the Seljuks)*. Although not completely scientific, these works can be considered secondary resources that can be used to reinforce or expand the information gained from primary resources like documents, edicts, mandates, private letters and treaties.

The historical texts that comprise the foundation of this study are prose chronicles that were written in many aspects of social life, including daily life, entertainment and sports, at a time when history writing was beginning to show some methodology. In addition to legendary chronicles like *Battalnâme* and *Dânişmendnâme* written in old Anatolian Turkish, methodical works such as *Aşıkpaşazâde*, *Oruç Bey*, *Neşrî* and *Yazıcızâde* are included. These chronicles are based on and refer to each other. Except *Yazıcızâde*, all are chronicles of the Ottoman State. *Yazıcızâde* covers Ottoman history from the Oğuz tribe to the Seljuks and the conquest of Constantinople. However, this work is significant in the sense that it includes details on social life, which are not found in the originals, and are presumed to be added by Yazıcızâde. It may be thought that the author added these details with reference to his own era, namely the 15th century. This is the reason Yazıcızâde's work is frequently referred to in this study: Although it narrates a previous era, the social data contained therein is more relevant to the period at hand.¹²

The Notion of Vengeance in Chronicles

Chronicles describe vengeance as a sentiment that is required to survive and succeed. Specifically, vengeance is explained as one of the key factors of military achievement. Soldiers are infused with sentiments of grudge and vengeance so that they will show no mercy during the fight, battle zealously to enact their revenge, and, naturally, kill their enemies in the end:

Ve düşmen üzerine zafer bulmaguñ bir niçe sebepleri vardur” dèrdi. “Birisi, ganîmet ve yagma ümîdi ki leşkerüñ gönüllerinde râsih ola, cidd ü cehd êtmekde mübâliga éderler. Ve ganîmet muhabbet[i] bunlaruñ gönlinden ölüim korkusın giderür. Ve ikincisi, düşmene kîn ve intikâm kasdı şöyle ki leşker düşmenden acımış olalar ve gönüllerinde aña kîn dutmuş olalar. Pes arada intikâm kalbe müstevlî olur. Hayfa ve ihtiyâta yol varmaz. Üçüncisi, düşmen

¹¹ Orhan Koloğlu, *Kitâb-ı Cihânnüma*, İstanbul 2008.

¹² For more information cf. Sevim Yılmaz Önder, “Introduction” *Tevârih-i Âl-i Selçuk*, II. cilt *Râhat-üs-Sudûr ve Âyet-üs-Sürûr* tercümesi. İstanbul 2009.

leşkeriniñ gönüllerine korku bırakmak ki gönülde korku olıcak a'zâda kuvvet kalmaz.
(Yazıcızâde, 76a)

A soldier filled with a will to avenge will kill anyone standing before him without any sign of mercy. This is frequently described as “a ravaged wolf attacking a herd of sheep” in chronicles:

Derhâl kâfirlere erişüp şol aç kurt koyuna girer gibi kâfirleri sıldılar.
(Dânişmendnâme, 119)

When Muslims or Christians view themselves as superior to their enemies, ridicule frequently comes before vengeance. Ridicule indicates that the forces are not equal and the adversaries will be crushed, and is employed as a tactic to keep morale high. Meanwhile, readers or listeners find an opportunity to be proud of their people and their army, and look towards the future with confidence. Derogatory remarks are frequent in sections of ridicule, and the enemy –despite sometimes outnumbering the victors– is described as an incompetent horde. Enemies are likened to animals, which further humiliates them. People reading or listening to these texts feel pride in their ancestors and scoff at the enemy:

'Atuş'a haber kıldı ki “Kardaşuñ Kibriyanos, Melik elinde helâk oldı” dedi. 'Atuş la'in çün anı işitdi bir delürmiş dîv gibi İslâm çerisinüñ arasında düşdi; ayu gibi bagırdı, eşek gibi agırdı, toñuz gibi hortladı, dahı sürdi (Dânişmendnâme, 119)

Mockery and ridicule sometimes become so over-the-top that it feels unreal. In the early stages of history writing, when chronicles were very popular among people, historiographers wrote with a sense of entertaining their audiences while keeping annals. These entertainment sections become distinct parts of the chronicle, where the writer finishes relating the event and begins a separate section under the heading of *latife* (*banter*) and tells a joke to further ridicule the victim of the related event in the eyes of the reader. In the example below, the testicles of enemy soldiers are removed to erect an awning. The battlefield then becomes known as the “Great Balls Plains”:

Latîfe: Tatarlaruñ hayâlaruñ kesüp derilerini birbirine diküp bir sâyebân êtdiler. Şimdiki hâlde dahı ol sahrâya “Taşak Yazısı” dërler. (Neşrî, 67)

Since chronicles are usually written for future generations, they contribute greatly to the formation of a collective memory. Remembering the past and taking revenge are inscribed into the minds of the society. Consequently, some calls for revenge become social grudges due to the efforts of history writers and the assertions of their chronicles, and are never

forgotten –or allowed to be forgotten– even if centuries pass. An example is the grudge related to the conquest of Constantinople in 1453 and how this is passed down from generation to generation. In chronicles, it is clear that the Greeks who have close ties to the Ottoman throne after the conquest do not give up on this grudge:

Rûm vezîr Pâdişâha eydür: “Hey devletlü sultânüm! Mahmûd sürdügi evleri teftîş êdüp gördüm, ekseri fakîrlerdür ve hem az sürdi” dèdi. “Ve ganîlerin sürmedi” dèdi. Bu Rûm vezîr İstanbul’uñ intikâmını almaga gâyetde kim müştâkâ intizârıdı kim ehl-i İslâm[i] inciteyidi... Murâdı buyıdı ki ehl-i İslâmın evlerin yıkdurmagıdı. (Âşık Paşazâde, 446).

In the immediate aftermath of the conquest of Constantinople, Pope Nicholas stands up to lead a new crusade to avenge the conquest. In the communiqué he issues on 30 September 1453, he calls to the rulers of the West to “unite against the Turks”. Meanwhile, he urges the bickering countries of Europe to “cast civil wars aside and join forces against the enemies of Christianity”¹³. However, the common belief in Rome at the time was that “the conquest was an act of revenge in itself, that the Ottomans –indirectly– avenged the fallen of Troy, and that the Greeks were now suffering for the violence they once committed.” The resulting resentment towards Byzantium and the *realpolitik* Sultan Mehmet II crafted out of the ensuing quarrel ensured that the movement was left on paper.¹⁴

Although considered the revenge of Troy, the conquest of Constantinople is also viewed as “the attack of Muslims on Christianity” by Greeks and many other Christian nations, and revenge becomes inevitable. Particularly when the Ottomans enter a state of decline, Christian countries like Russia and Austria lead a Greek Project to “avenge the revenge” and to “revive the old Byzantium.”¹⁵

Social Structure in Vengeance

The social status of the person or community that will be punished when they feel vengeance or later seek to enact vengeance should not be underestimated. In some cases, an act that is too trivial to cause a feeling of vengeance warrants revenge simply because of the social structure involved.

In acts of vengeance narrated in chronicles, social structure manifests itself over three axes, namely *religion* (Christian-Muslim), *status* (ruler-subject) and *gender* (men-women):

¹³ Steven Runchiman, *Konstantiniye Düştü*, İstanbul 1972, p. 255.

¹⁴ *Ibid.* p. 259.

¹⁵ Armaoğlu, *Siyâsi Tarih 1789-1960*, Ankara 1973, p. 96.

Christians and Muslims

The key dividing factor between avengers and their victims in chronicles is religion. Refuting each other although being introduced one after the other, Christianity and Islam are often in clash. While Christians cannot come to terms with the “newer” Islam, Muslims, safe in the belief that theirs is the last Godly religion, expect everyone to adopt their faith. Being of the other religion is a crime in itself in the chronicles, and both sides wage holy wars against the other. Believing that holy wars are among the greatest good man can do, both sides fight enthusiastically:

(Ca'fer) Hak ta'âlâdan isti'ânet isterdi. Eydürdi kim “Ëy Hâlik, niçün n'ola bu bî-çâre miskîn yetîm kuluña lutf ihsân êdüp yardım kılâsın, kudret ve kuvvet vâresin, bu Rûm memleketin müslimânlık âdesin, kiliselerin yıkam yerine, mescidler ve medreseler yapam.” (Battalnâme, 350)

Wars waged in the name of religion require revenge in the name of religion. The desecration of a mosque or church is regarded a tragedy almost as severe as the conquest of a country. The destruction of places of worship causes great hatred in both religions, and is used as an instrument to provoke the people:

Andan gördiler kim Melik çerisiyle kal'a üstine kapuya gelüp çok kâfir helâk êtdiler. Kâfir yügrüşüp kal'a kapusına geldiler. Gördiler kim gâzîler kapuyu kırmişlar. Hemân şehre koyuldılar. Gavarıs ters yüzine kaçup kal'aya çıkdı. Şehire haber oldı kim Sematorgos Diyri alınmış. Kâfirler bunu işitdiler, cânlarından nevmîd oldılar. Andan eytdiler: “Biz cânümüzü Mesîh yolına kurbân âdelüm” deyüp birbirlerine eytdiler. (Dânişmendnâme, 190)

Attacks against religious elements are considered attacks against other countries of the same faith, so warriors from other countries come to aid their brethren in the holy war. This instills hope in the hearts of the warriors, who then launch verbal attacks against the enemy to lower morale:

Küffârdan 'Alkan girdi eydür: “Ëy demürden yürekli kavm, serverünjüzi biz oda yakduk. Siz başsuz bir kavmsiz. Ne zehreyile uşbu kadar leşker birle bize karşı geldünjüz? Yenildünjüz gerek. Uş Kayсар geli yörür, leşkerin yer götürmez yetmiş iki millet ittifâk êtmışlerdür ki sizi ara yerden götüreler. (Battalnâme, 462)

These two groups create their divide over religious differences, and transition between the two groups is possible by converting to the other's religion. A person who decides to convert to the enemy's religion is not merely a citizen with a different religion – he becomes

the enemy himself. Former Christian, converted Muslim Afroumiyeh now fights for the Ottomans:

Kâfirler kuvvet tutup müsülmânları sıdılar. Ol arada bir tag varıdı. Gâziler ol tagdan yana vardılar. Efrumiyye, ol gâziler cümlesi mecrûh olmışlardı. Ol tagın penâh edindiler. (Dânişmendnâme, 74)

Rulers and subjects

The dividing factor between people of the same religion is whether they are subjects or rulers. This makes it clear that the social status of the avenger is important when contemplating revenge. Some act that is quite ordinary for a person at the bottom of the social pyramid becomes a punishable crime as the person moves up the pyramid.

When revenge is due upon a person who belongs to the upper levels of society, not anyone can go to take revenge. A person who belongs to a lower level of society must obtain the assent of the relatives of the dead or wronged person. Because enacting revenge is a matter of honor in society, such honor must be bestowed by permission. The higher the social rank of the person to be avenged, the greater the honor:

“Eger buyurursañ ben kuluñ varayın Mezîd Begüñ intikâmın ol kâfirden alayın.” dedi. (Âşık Paşazâde, 401)

When taking revenge, people of lower rank are killed first, and higher-ranking people are left to be killed later. Furthermore, lower-rank people die an easy death while agony and suffering increase as victims climb the ranks of society. If the victim is a *Kaiser*, an emperor, then he is not killed by a ploy; he is usually called out onto the battlefield for revenge:

Kaysar on iki biñ kul birle dört yüz yèdek nice nice begler rikâbınca meydana ta'zîm birle geldi... Seyyid eyitdi: “Çok söyleme, eger sen beni zebûn ederseñ ben seniñ dînüñe girem. Ve ger ben seni yıkarsam bes benüm dînüme gire misin?” Kaysar râzı oldı. (Battalnâme, 477)

State and religion remained two distinct realms until the reign of Selim I, who claimed the title of *khalifa* for the Ottomans.¹⁶ Prior to this, when the Sultan and the khalifa were two different people, and they confronted each other for some reason, the situation could easily become a deadlock.¹⁷ Under normal circumstances, wronging the leader of the state and the

¹⁶ Azmi Özcan, “Hilafet” *İslam Ansiklopedisi*, C. 17, 1998, pp. 546.

¹⁷ For the khalifa’s position on the social pyramid, cf. Sevim Yılmaz Önder, “Tevârîh-i Âl-i Selçuk’ta Hediyeleşme ve Hediye Sözüleri”, *Motif Akademi Dergisi- Muhal Bali Armağanı*, İstanbul 2009.

country would be inexcusable; however, if the wrongdoer is the khalifa, action will not be so swift. Even when the issue is associated with women and the pride and honor of the parties are at stake, “negotiations, condemnation and warnings” are favored ways of resolving the situation. In asking for Seyyid’s assistance in taking the girl that his son wants to marry, Abdulvahhab pits Seyyid and the Khalifa against each other. In these cases, someone other than the Khalifa is responsible for the problems that ensue. In other words, there are people – like Ukba– who provoke the Khalifa, and they are the true culprits. Always ready to act, Seyyid merely disarms the assailant in the attack perpetrated in the presence of the Khalifa, and sets out to uncover the truth:

‘Ukbâ (Halîfe’ye) eyitdi: “Böyle sormagıla iş olmaz. Buyur ‘Abdulvahhab’uñ elin baglasunlar, boynın ursunlar” dèdi. Cellâd kılıc çekdi, ilerü yürüdi. Seyyid döyemedi,¹⁸ sıçradı, cellâduñ elinden kılıcı aldı, eyitdi: “Şahâ anuñ günâhın sâbit eyleñ, andan öldürüñ” dèdi. ‘Ukbâ feryâd eyledi, eyitdi “Hâ gördüñüz mi? Halîfe yüzine kılıc çekdüñüz. Şimdi senüñ kanuñ helâldür. Seyyid eyitdi: “Ben kimseye kılıç çekmediüm. Kılıcı zâlim elinden aldum. Sen otur aşaga ben isteyem, kızuñ ahvâlin hikâyetin bileyin” dèdi. (Battalnâme, 489)

Men and women

From a gender perspective, being a man or a woman does not have a bearing on seeking revenge, with the exception of the Sultan, who occupies the highest position on the social pyramid. Devout women or women who have recently converted to Islam go to holy war alongside men. As the daughter of an aristocratic Greek family, Afroumiyeh converts to Islam and fights alongside Muslim men on the battlefield in the name of Islam:

Efrumiyye tigin eline alup hamle kıldı. Şöyle ceng ètdi kim vasfa gelmez. Ol gece çok kâfir kırdılar... Efrumiyye ve sâyir gâziler geceye degin ceng ètdiler. (Dânişmendnâme, 73-74)

Although the two genders may be portrayed as equals in holy war, the female warrior is almost always wed to a male warrior at one point, becoming a warrior that is the wife of a known man. As in the example of Afroumiyeh, sometimes religion comes to their assistance: The great warrior Seyyid Battal appears to Melik Danişmend in his dream, and says that the two converts, Artuhi and Afroumiyeh are suited to each other:

¹⁸ Yorgo Dedes reads “döyemedi” as “duyamadı”.

Ol gece Melik Dânişmend –rahmetu’llâhi ‘aleyhi- düşünde iki cihân güneşi Muhammed Mustafâ’yı gördi. Cümle ashab, ... Seyyid Battal ve ‘Abdu’l-vahhâb bu cümle begler bir yere cem’ olmuşlar. Melik bunlara karşı vardı, hizmet kıldı... Hazret-i Resûl dahı Melik’i bagrına basdı, arkasın sıgadı, hâtırın sordı. Melik eytdi: “Nite oldı, bizi sora mı geldiñüz?” dedi. Seyyid Battâl cevâb vèrdi kim “Biz bunda Artuhı’nuñ düğünine geldük. Gerek kim érte düğün yaragın kılász. (Dânişmendnâme, 89)

Besides avenging women, there are women who become the targets of revenge. Some men, when they realize they have lost, murder their own women and children to save them from the hands of the avengers:

Bu taraftan kâfirlerün azgunları mel’ûnları, “Türk’e olmasun” dèyü şehriñ bir tarafına güherçile saçup şehri oda urdular yakdılar. Ba’zı kâfirler mel’ûnlar azgunları, oğlını kızını ma’sûm uşacukları ve ‘avratlarını kendü eliyle kılıçdan geçürdiler. (Oruç Beğ, 202)

Reasons for Vengeance

Reasons for revenge in chronicles are divided into two categories: social reasons and personal reasons.

I. Social reasons

1. Observing a different religion or denomination

Social revenge occurs when people observe different religions or denominations. People who hold believing in different religions one with disbelieving seek vengeance as a community even if no actual clash exists:

Dört yüz seksen sekiz senesinde askeri “mülhiddür” dèyü beyyine ikâme édüp depeleyince eceli anda mukadderdür. (Neşri, 19)

Regarding the believers of different religions as disbelievers is as common among Muslims as it is among Christians. As a result, a Christian considers Muslims enemies that have to be captured or killed, even if they may have done nothing, and seeks to punish them. In the best case, they are imprisoned:

Malatıyye’ye gelürken bir yerde yatdılar. Meger yakında bir kâfir şehri varıdı. Adına Kılımiya dèrlerdi, pâdişâhına Kaytur bin Sâsân dèrlerdi. Bir kaç kâfir üstlerine erişdiler, Muhammedî dèyü dutdılar. Kaytur’a getürdiler, zindâna koydılar. Bir ay bunlar zindânda yatdılar. (Battalnâme, 411)

It is also clear that different denominations give rise to a feeling of vengeance similar to different religions. This feeling sometimes translates to action and motivates assaults against the followers of other denominations. When opportunity presents itself, neighborhoods are invaded and houses are set on fire:

Bu şehriñ halkı arasında ihtilâf-ı mezâhib varıdı. Ol sebebden birbirine kîn ve hıkd¹⁹ éderlerdi. Şimdi ki fırsat buldılar, her gece birbirinüñ mahallesin basarlardı ve evlerinüñ²⁰ kalancasın dahı oda ururlardı. (Yazıcızâde, 42a)

2. Refusing the call

When a feeling of vengeance arises between two enemies or neutral parties that follow different religions, a proselytizing call is made to the adversary. If the other party refuses the call, his murder becomes incumbent on the caller. As part of their faith, Muslims invite the non-Muslims they meet to their religion. When Danişmend captures the Byzantine soldier who fought against him, he asks him to convert to Islam. When he does not, he kills the captive:

Melik Dânişmend kendüyi gösterdi ve eytdi²¹ kim: “Benem Melik Dânişmend” Artuhı eytdi: “Benem Artuhı” deyince mel’ûnlar bildiler kim hâl nice oldu. Hemân döndiler kim kaçalar. Melik ve Artuhı ol iki kişiyi tutdılar, imân ‘arz étdiler. Îmâna gelmeyüp Melik ol arada ikisin katl etdiler. (Dânişmendnâme, 16)

Sometimes the captive is informed that converting is the only way to avoid death, and that he will be killed if he does not accept:

Ol yüz kişiyi dîne da’vet étdiler. On kişi müsülmân oldu, kalanı müselmân olmadılar. Melik Dânişmend buyurdı, burnı ve kulagın ve sakalların tırâş étdiler. Ve dahı bir nâme yazdılar kim: “Evvel nâm-ı Hudâ, andan bilesin ki, Melik Dânişmend katından ki saña Nastor ve Şattat’sız. Îmân getirüp müslümân olasız, êlünüz vilâyetünüz ile ölümden kurtulasız. Ve illâ ne sizi koram ve ne çeriñüzi koram. Cümleñüzi kılıçdan geçürem. Şöyle kim aslıñuzdan bir diri kişi komayam” dedi. (Dânişmendnâme, 67)

3. Apostasy

Although conversion to another religion is the guarantee of one’s life, sometimes it becomes just the opposite: Apostates, either of their free will or by force, become targets of

¹⁹ hıkd: hukd M.

²⁰ evlerinüñ: erlerinüñ M.

²¹ eytdi: étdi M.

vengeance for others. Revenge enacted on them will set an example to others, and they will know what awaits them if they convert, and will remain true to their faith regardless of the circumstances. Former Christian Abdullah decides to help his brethren. However, when trying to rescue his family, Abdullah is forced to inform his wife that he has converted to Islam, and that soldiers will be coming. When his wife tells of Abdullah's conversion, Abdullah is severely tortured. Observing different faiths may even destroy families:

'Abdullâh kim yeni müsülmândur, ehl-i 'ayalin taşra çıkarmaga kal'aya varup Melik ahvâlin haber vèrür. "Gelün sizi taşra çıkarayım, şâyed bunda helâk olasız" dèr. 'Abdullâh'un 'avratı bu haberi işidür, kâfirlere haber vèrür. Kâfirler 'Abdullâh'ı tutarlar. Melik ahvâlin ve kendünün ahvâlin sorarlar. 'Abdullâh dèmez, inkâr eder. Âhir 'Abdullâh'a işkence edüp Melik'ün kal'a üstine gelmesi haberin alurlar. (Dânişmendnâme, 56)

If the convert is the child of an emperor, the situation becomes critical. Although the convert feels good about his or her choice, the rest view this as a great shame, and may sometimes fall sick with sorrow:

Sıngın leşker kaysara erişdi, haber vèrdiler, oğlu hikâyetin bildürdiler. Tâcın götürdi, yere urdı, agladı, feryâd etdi. Yedi gün tahta oturmadı. Hiç kimse yüzün görmedi, lokma dahi yemedi. Begler vezîrler dèrildiler, katına girdiler, eyitdiler: "Şâhâ²², aglamakla iş bitmez buña yarak gerek, çeri dèvşirelüm". (Battalnâme, 366)

If the convert is an aristocratic woman, especially if she has joined the ranks of the warriors, she will be ridiculed if not killed. When taking to the battlefield, Afrumiyeh cuts her hair –the one visible property of womanhood– and is ridiculed as “the shorn”:

Andan Nastor ve Şattat buyurdu kim cellâdlar Efrumiyye[‘yi] getirüp ol meclisde siyâset meydânı düzdiler. Şattat, Efrumiyye'ye çok herzeler söyledi. Derhâl buyurdu kim "öldürün bu saçı büçügi" dedi. Nastor komadı, halâs kıldı. (Dânişmendnâme, 99)

4. Claiming to be prophets

As Islam is proclaimed as the last holy religion, anyone who claims to be a prophet after the prophet of Islam has been considered a sinner, and punished for his sins in the mortal world. As a prominent figure in history, Babak claims to be a prophet. He upholds the idea of sharing women and property, and kidnaps many women and girls to this purpose. This becomes a method he employs to make those who do not believe in him suffer. Despite this

²² şâhâ: şâha M.

cruelty, the real reason he is killed is his insistence in claiming to be a prophet and reluctance to accept Islam.²³

Bâbek eydür: “Yâ Battal, ben peygâberem. Şimdiki vakt benim vaktümdür. Muhammed devri geçdi, ol âyîn erkânı ko. Gel, benimle mutâbba‘at ét kim yarın kıyâmet güninde benden utanmayasın” dèdi. Seyyid kakıdı tîz buyurdı, bir çengel getürdiler, agzına bıragup dilin çıkartdı, dibinden kesdürdi. (Battalnâme, 596)

5. Abuse of fellow believers

People who share a faith are inclined to regard a wrongdoing against their fellow believers as an act against themselves, and seek revenge. Cruelty, murder, war and all other forms of abuse warrant punishment:

Andan Melik kal‘aya kasd étđi. Andan Mihayil buyurdı, elli esîr getürdiler, burc başında pâre pâre kıldılar. Andan çağırdılar kim “Dönüñ yohsa Artuhı‘yı dahi pâre pâre édevüz”. Çün Melik bu haberi işitdi, çâresüz olup gèrü döndi.... Andan Melik çerisiyle kal‘a üstine geldiler... Ol müsülmânlar ile burca yürüyüp ol elli kâfire kılıç koydılar... Kanda kim kâfir buldılsa kırdılar. (Dânişmendnâme, 56-57)

6. Uprising

Any and all acts that may be considered a challenge to the rulers will be punished. When the challenge becomes collective, in other words, an uprising happens, forgiveness is not very common. Such punishment is required for the rulers to maintain their position of power. When Lifon, who had previously escaped with his life and retained his religion by agreeing to pay tribute, continues the same behavior, he is not allowed a second chance:

Ve andan soñra Lifon‘ı harâca kesüp gèrü salıvèrdiler. Bir niçe müddetden soñra gèrü ‘isyân zâhir oldı. Sultân bu def‘a dutup helâk étđi. Ve memleketin müsülmânlara üleşdürdi. (Yazıcızâde, 74b)

Betrayal by a trusted person also requires punishment. Since this will be an example to others, punishment usually becomes inordinate:

Ve çün Hôruz-m-şâh Hôruz-m‘a geldi, vezîrine töhmet étđi ki “Miyâcug‘ı başa sen terbiyet éderdüñ” dèdi. Buyurdı ki vezîri öldürdiler. Ve Miyâcug‘ı Hôrozm için ber-dâr eylediler. Ve niçe gün turdı. Ve kıgırdılar ki “ni‘met hakkın bilmeyen ve küfrân gösterenüñ

²³ Hakkı Dursun Yıldız, “Bâbek” *İslam Ansiklopedisi*, C. 4, 1991, pp. 376-377.

cezâsı budur” dediler. Ve kendüsi dahı Selçukların ni‘metine küfrân kılup hakk-ı ni‘meti yerine getir[me]mişdi. Bu kendüye dahı eyü fâl olmadı. (Yazıcızâde, 74a-b)

7. Refusing surrender

If the vanquished side of a war refuses to abandon their posts or the commander of a castle or other fortification does not march out, a feeling of vengeance arises. Emissaries are sent to enemies who are perceived as weaker before the war, or during the battle when it becomes clear that the enemy will lose, to urge them to surrender. The consequences of refusing to surrender may be greater than that of surrendering. People who refuse to surrender the castle or the castle commander are warned, and if they do not heed the warning, killed:

(Kir-Aleksi) tutsak olan beglerinden birisini ihtiyâr etti. Sultân hükmiyle ayagın bagdan halâs etdiler. Ve Tekvur katına ilettiler. Tekvur anı dil haberin vèrüp şehri içindeki ululara gönderip eyitdi ki “Şehri sultânın kullarına teslim etsünler.” deyü. ... Ve eyitdiler ki: “Eger Kir-Aleksi tutsak olduysa anın ulu erişmiş oğulları vardur ki her biri kişver-dârlık âdâbıyla ârâste Cânî [ve] Tarabizon’da tururlar. Anlardan birini pâdişâh ederüz. Bu memleketi Türke ve müsülmâna vèrmezüz.” dediler... Sultân ol hâlden katı gazaba gelüp kakıdı. Buyurdu ki Kir-Aleksi’yi ağır bend-ile şehri katına ileteler. Ve ‘azâb-ı balîg birle işkençe edeler. Ve eydeler ki “Yâ şehri vèrün yâ Kir-Aleksi’yi helâk ederüz.” diyeler. (Yazıcızâde, 129a-b)

8. Great casualties in war

If a side takes too many casualties in war, they are filled with vengeance and become determined to punish the enemy. After a battle where they suffer heavy casualties, warriors gather and count the bodies of their fallen brothers, complete the funeral prayer and bury them, and feel a greater dedication to battle fueled by the vengeance in them:

Bir ceng etdiler kim vasf olunmazdı. Kâfirler çarh okıyla ve taş ile çok Müslümân şehid kıldılar. Gâzîler dahı aşagadan yukaru okıla çok kâfir helâk etdiler... Melik Dânişmend çerisin yokladı. Sekiz yüz müsülman şehid olmuş. Buyurdu şühedâyı bir yere cem’ edüp namâzların kıldılar, defîn etdiler. (Dânişmendnâme, 170)

9. Bribery

Although a personal offense at first, bribery soon becomes a widespread issue as individuals who are at a disadvantage due to bribery lose their faith in their state, and the power of the government diminishes. Individuals begin to pressure the government to put an end to this problem, and it is the ruler that is charged with bringing an end to it. Deciding to

punish the corrupt judges who are detrimental to his authority, Sultan Yıldırım Bayezid orders these judges to be locked into a house and burned alive:

Çünkü Kara Rüstem Karaman'dan geldi, hile ve bid'at hâdis ola başladı. Ve kâdılar dahi azup 'ilmleriyle 'amel etmeyüp rüşvet almaga başladılar. Çünkü suç başdan aşdı, Bâyezîd Hân, kâdıları teftîş êtdürüp, her birinde bir dürlü fesâd bulup, hükm êdüp “ne kadar kâdî varsa, bunları cem' êdüp Yêni-şehirde cümlesin bir eve toldurup buyurdu ki “tolayına odun yigup od ura, tâ ki bu zâlim kadılar cümlesi yañalar”. (Neşri 337)

II. Personal reasons

1. Jealousy

Among the most prevalent personal reasons is envy. This has fatal consequences especially if between people in high seats. In the chronicles, holders of power are in a state of ceaseless competition. Being the minion of the person at the top may result in irredeemable consequences such as causing the suspension or even execution of someone else. As a very strong vizier, Nizamülmülk had considerable influence over the sultan. When he was envious of the interest the sultan showed in his adversaries, he did not hesitate to send them to the gallows to rule out competition. This conflict among minions was recorded in chronicles:

Alp Arslan... tahta geçdi. Vezîrler Nizâmü'l-mülk²⁴ ve Hasan bin 'Ali bin İshâkıdı... Ve Nizâmü'l-mülk ki evvelden kendününj mülâzımıydı, vezâreti aña vèrdi... Ve çün-ki cellâd 'Amîdü'l-melik'i öldürmege getürdi, 'Amîdü'l-melik cellâddan mühlet dileyüp âbdest aldı. Ve iki rek'at namâz kıldı. Ve cellâda yalvardı. Ve and vèrdi ve eyitdi: “Çün-ki pâdişâhuñ fermânın yêrine getürürsin, senden dileğim budur-ki bir haberüm vardur pâdişâh hazretine dèyesin. Ve bir haberüm dahi vardur vezîri Hôca Nizâmü'l-mülk'e dıyesin. Ammâ pâdişâha dèyesin ki²⁵ ‘Ne baht ve sa'âdet ki baña sizünj kapuñuzda açıldı. Ve ne devlete ve 'izzetlere ki sizünj hizmetünjüde yêtişdüüm. Şöyle-ki bunca zamân 'ammuñ Tugrul Beg baña dünyâ ululıgın erzânî kıldı. Cem' memleketleri benim hükmümde kodı. Bi-hamdi'llâh ki şimdi sen âhiret ululugun erzânî kılup şehîd kıldıñ ki senünj sebebünj-ile hûr ü cinân müyesser oldı. Allâh sizünj aslıñuzdan ve neslinjüzdün hoşnûz olsun ki hoşnûdam, dünyâyı ve âhireti sizünjile buldum” dèdi. “Ve vezîri Nizâmü'l-mülk'e dèyesin ki zîşt bid'at²⁶ ve yaramaz kâ'ide koduñ. Bu 'âlemde senden öñdin yogıdı ki vezîr öldüreler. Korkaram ki bu sünnet gèrü senünj ve i'kâbuñ üzerine

²⁴ Nizâmü'l-mülk: Nizâmü'l-melik M.

²⁵ dèyesin ki: dèyesin ki eyitdi ki M.

²⁶ zîşt bid'at: zîşt ve bid'at M.

*dahı cârî ola*²⁷ *dédi. Ve andan sonra cellâd anı şehîd kılıp bu haberleri sultâna ve vezîre yêtişdüirdi. Bunlar dahı haylî müte'essir oldılar. (Yazıcızâde, 26a-b)*

2. Lack of protocol

Contempt, self-praise, failing to kiss the floor and other disrespectful acts are looked down upon from a social perspective. The higher the rank of the person who is the target of these acts, the greater the punishment will be. When the person is a sultan or a vizier, disrespect to his person is considered disrespect to the state. Similarly, disrespect to ambassadors, who are the representatives of their states, is considered disrespect to the state and its ruler, and is always punished:

Âhir êlçiye tahfîf êtdiler, hakâret-ile söz söylediler. Êlçi dahı geldi, hep mâcerâyı pâdişâha haber vèrdi. Pâdişâh-ı Rûm bu harekete melûl oldu. Bir dahı 'adâvete sebep bu oldu. (Âşık Paşazâde, 490)

3. Murder of someone in the family

The murder of someone in the family requires retaliation; otherwise, the victim's "blood will dry on the ground," which will bring shame on the men of the family. Therefore, the father or the brothers of the deceased do their best to avenge the deceased's blood and save the honor of their family. This grants the avenger prestige in the society:

'Osmân'ın birâderi Sarı-yatıyı anda şehîd êtdiler. Ol yerde bir çam ağacı vardur, kandillü çam dèrler. Zîrâ gâh gâh anda bir şu'le görünür. Sarı-yatı anın dibinde şehîd oldu. Ve ol Kalanoz kâfir dahı anda düşüp 'Osmân Gâzi buyurdu, karnını yarup ve yeri bir mikdâr eşüp it gibi gömdiler. Ol sebebden şimdi ol yere İt-êşini dèrler. (Neşrî, 85)

The family unites and decides who will avenge the deceased in what way. In the chronicles, avenging the blood is common to Christians and Muslims. The Christian Asâtûr fights Seyyid on the battlefield to avenge his forefathers:

Asâtûr kakıdı, dört yüz zerrîn kemerlü kul ve hâc peyker 'alemi birle meydâna girdi. Seyyide berâber geldi, eyitdi: "Êy Battal-ı kattal, bugün ol gündür kim atamın dedemün sende intikâmın alam" dedi. (Battalnâme, 535)

If the deceased is of a high rank, his blood must always be avenged. This feeling of vengeance becomes inscribed in the minds of individuals, and gradually becomes a collective motive:

²⁷ cârî ola: cârî olmasaydı M.

Kâfirler dahı silâh giyinüp atlarına süvâr oldılar. Nastor ve Sunbat ve Şattat andan Hisarbad kardaşı Kışarbad süvâr olup Nastor katına geldiler. Eydiler kim: “Dilerüz kim bu gün Hisarbad kardaşı Kışarbad meydâna girüp kardaşı kanın ala” dediler. (Dânişmendnâme, 109)

Types of Revenge

Vengeance is enacted in two different ways: direct and indirect.

Indirect

A number of indirect methods are used when avengers or their men cannot directly enact vengeance.

1. Religious assistance

Religious assistance is very common in indirect revenge. People call for help from celestial and holy beings during war. When under attack by swordsmen, Muslims cite the prayer of Khidr and call the name of the Prophet, asking for help from these holy men:

Derhâl Hızır peygamber duasın okıdı ve kendüye üfürdi, érdi... Melik Dânişmend Gâzî çüst la‘înün kafâsından érdi. Eyitdi kim “Be-nâm-ı Hudâ, be-nûr-ı pâk-ı Muhammed Mustafa” deyüp ‘Atuş la‘îne bir darb-ı tîg şöyle urdı kim la‘înün başı çevgândan çıkar gibi kırk adım yer gitti. (Dânişmendnâme, 120)

Prayer and adoration before going to battle are very common practices of ensuring victory:

Gördiler kim çok müsülman şehîd olmuş. Melik anı görüp çok ağladı. Andan Hakk’a teveccüh édüp, yardım ve ‘inâyet ve meded diledi. (Dânişmendnâme, 113-114)

Christians take oaths to wage war against Muslims, and fight in the name of Jesus Christ:

İstanbul’da ne kadar ulu kiçi varısa Seyyide muhibb oldılar. Kaysar ilerü geldi eydür: “Yâ dîn ulusu Mesîhün biz kullarıyuz. Bir oğlan peydâ oldu, haylî ulu kişimüz depeledi. Buncalarumuz dahı ataları dedeleri dîninden çıkardı. Muhammed dînine koydı. İmdi himmetün bile olsun. Uş yarak éde dururam ki çıkam ol oğlanı ele getürem. Temâmet İslâm leşkerin kılıcdan geçürem. Ol ka‘belerin yıkam oda uram. Bagdâd’da ol halîfelerin dutam. Mesîhün yüzi suyn yerine getürem” dedi. (Battalnâme, 393)

After the avengers say their prayers, they usually go to sleep and dream a premonition, which tells them what they may anticipate, and how to protect themselves. This sometimes

has implausible consequences: While an entire city is ravaged by disasters, people who had secretly converted to Islam are inexplicably protected from such disasters. Their homes and families come to no harm:

Ol gece Melik düşinde gördi kim bir nûrânî koca geldi. Sakalı gögsine inmiş, eytdi: “Ben ‘Abdü’l-vahhâb Gâziyem. Yarın çerini bu yazıdan gider. Yüce taglara varuñ kim hakk ta‘âlâ Sisiyye kavmine hışım eyledi. Bu gün gerek kim anları helâk eyleye”. Melik uyandı, ahvâli çeriye dëyü vërdi. Göçüp yüce taglara vardılar. Şöyle kim ol yazıda bir müsülmân kalmadı. Yarındası gün öyleye karîb olunca gök yüzini bulut aldı, gürültü oldı. Geceye dek yıldırımlar oldı. Gecenüñ bir bahşı geçmişidi kim Nûh Tûfânı gibi yagmurlar yagdı. Taglar gibi siyller oldı. Tanrınuñ emriyle Sisiyye kavmi habersüz uyandı... Ol şehriñ içinde ne varısa siyle gitdi. Ancak bësh yüz ev kaldı. Anlar dahı kâfirlikdan dönüp tevbe kılmışlardı. Velî kâfirlerden korkup âşikâre edemezlerdi. (Dânişmendnâme, 183)

2. Ploys

Muslim or Christian heroes who claim “ploy is the better part of heroism” frequently resort to ploys. Chronicles depict ploys by Muslims as clever ruses. Muslims secretly infiltrate Christian ranks in battle, and call out a Muslim name. Thinking that they have been compromised by Muslim soldiers, Christians turn to kill their own men:

Kendü birkaç kez leşkerüñ sagından girdi, na‘ra urdı kim “Menem Ahmed-i Turrân, menem Tevâbil-i Rûmî, menem ‘Abdü’s-selâm” dëyü. Yine irak yerden teferrüc ederdi tururdu. Leşker birbirin kırdılar. Kan gevdeyi götürdi, küşteler püşte püşte oldı, yıkıldı. Ol gece yetmiş biñ kâfir kılıcdan geçdi. Erte oldı ki göz gözi gördiler ki aralarında hiç bigâne yok. Kendüler birbirin kırmışlar. Kim atasın öldürmiş, kim oğlun öldürmiş. (Battalnâme, 459)

New converts play important parts in ploys. “New Muslims” cheat their former people with particular ease, knowing their language and religion natively. When they want to deceive someone, they tell them in Greek how they regret having converted, and they are awaiting forgiveness to return to the true faith. They promise to bring the severed heads of the enemy in consideration:

Ahmed Serkis haymesinde oturdu, bir nâme yazdı Rûm dilinçe kim “Titi miti, bu nâme benden kim Serkisem. Senüñ katuña kim Nastorsın. Bilgil ve agâh olgıl kim ben kıldugum işlere pişimân oldum. Dilerem ki sizüñ katuñuza varam.”... Gâzilerle bësh yüz kişi atlandılar... Ahmed Serkis Rûm dilinçe çağırdu: “Kapuyı açuñ ki benem, Serkis. Melik başını kesdüm getürdüm. Birkaç serverler benim kasdım kıldılar. Baña meded kılıñuz kim benden intikâm

alurlar” dedi. Kâfirler Nastor’a haber kıldılar. Buyurdı kapuyı açdılar. Gâziler şehre girdiler. (Dânişmendnâme, 173)

If an avenger was seeking a ploy, the first thing he would do would be to change attire. At a time when the attire of people varied from region to region, even from city to city, one’s attire would give clues about their religion, ethnicity, and even occupation.²⁸ Therefore, a person who wanted to enact revenge by ploys had to overcome certain barriers to reach his victim. He had to dress like the person he intended to harm. Sometimes the success of these ploys is exaggerated to the point of implausibility. The avenging Muslim speaks the language of his victim perfectly, dresses as a priest, and reads passages from the Bible to convince others:

Seyyid kal’aya yakın gelicek haber eylediler, kırk ruhbânıla Tugânôş karşı geldiler. Seyyid birle görüşdiler, sordılar: “Kimsin, aduñ nedür?” dediler. Seyyit eyitdi: “Borâz-ı Akanôşam, bu yolda çok riyâzetler çekip dururam. Zahmet bisyâr görüp dururam” dedi. Tagânôş eyitdi: “Sakin sen Battal olmayasın?” dedi. Seyyid agladı “Beni sen kime beñzedürsin?” dedi. Agzın açdı, hûb âvâzıla bir iki âyât İncil okudı. (Battalnâme, 396)

Intoxication is another common aspect of ploys, sometimes accompanied by sexuality. Particularly men with homosexual tendencies are wooed by young and handsome men, whom they follow without questioning, and are trapped in an act of vengeance:

Mihriyâyil Ca’feri ileri okıdı, şarâb vèrdi. Ca’fer eydür: ‘Ahdlüyem ol vaktâ ki atam katundan gitdüm, sakalum gelmeyince şarâb içmeyem dedüm. Evet sâkalık édeyüm” dedi. (Mihriyâyil) ilerü yürüdi, kadeh eline alup içdi, mest oldu. Ol la’în Ca’fer’üñ yüzine nazar kıldı, bir hûb suratlu gördi, meyl eyledi kim birkaç şeftâlükârlık éde. Turdı, tahtdan aşaga indi, Ca’fer’üñ elin aldı, tenhâ bahçe bucagına bir halvet yere vardılar... Ca’fer dörd yanğa bakdı, hiç kimse görmedi eydür: “Dè imdi atañ kanın al” dèyüp yumrugın döğdi... Ol kâfir herzeye başladı, gördi kim îmâna gelmez, başın gövdesinden cüdâ kıldı. (Battalnâme, 355)

Direct

Avengers enact vengeance either personally or through dependable associates. Punishments may be categorized as collective and individual.

I. Collective punishments

1. Occupation

²⁸ Halil İnalçık, “Some Remarks on the Ottoman Turkey’s Modernization Process”, *Transfer of Modern Science & Technology to the Muslim World*, İstanbul 1992, p. 50.

The most severe punishment directed to a non-Muslim society is conquest. The avenger both gains new territories, and does good work from a religious perspective:

Bayezîd Hân çünkü Selânik vilâyetiniñ ba'zını feth edüp Frenkle 'adâvet gösterüp gelüp Burusa 'da kışladı. Bahar olıcak 'azîm leşkerle Gelibolı 'dan geçüp Edirneye varup kasd etdi ki Üngürüs 'e vara, gazâ ede. (Neşri 325)

2. Exile

If vengeance is not too intense, an appropriate punishment is the forced migration of the community. Former settlements are usually not left to abandon, and are occupied by the relatives of the avenger:

Evrenez-oglı 'Alî Beg dèdi: "Devletlü sultanum, Bu hisâr cengi hayli müşkildür. Sultânım bunu yagma etmek gerek kim bu alına" dèdi. Sultân Murâd Hân-ı Gâzî eydür: "Bre hisâr yagmadur gâzîler" dèdi. Allâhuekber, çünkü yagma haberin gâzîler işidecek her taraftan nerdübânlar getürdiler, yürüdiler, göz açdurmadılar. Def'î tarfetü'l-'ayn içinde hisâra koyuldılar, feth oldı. Mâl-ı ganîmete gark oldılar. Kâfirlerini esîr etdiler. Acâyib toyumluklar oldı. Şehrüñ evleri hâlî kaldı. İhtiyârı olup kalana evlerini milklige vèrdiler. Ve Vardar Yèñicesi'nüñ halkını sürüp anda getürdiler. Selânik içinde sâkin etdiler. (Âşık Paşazâde, 390-91)

The same method is used by Christians: the Governor cannot keep the Muslims under rule, and decides to exile them from Constantinople. Then, he orders the destruction of the temple:

Ammâ kâfir müsülmânlara hükm edemezdi. Bâyezîd Hân'a kim Temür vartası vâki' olıcak tekür ol mahalleyi sürdi İstanbul'dan ve ol mescidi yıkdı. (Âşık Paşazâde, 340).

3. Pillage

The namesake of a Turkic tribe ("Yağma"), pillaging is considered the taking of "what is rightfully theirs" from the enemy. Also known as *toyum/doyum* ("fill") or *ganimet* ("spoils"), pillage motivates soldiers to war. Soldiers are more enthusiastic to take part in battles where the spoils will be plenty, and practice pillage at times and locations deemed appropriate by the commander, or the sultan – who is the commander-in-chief. Within the boundaries of the territory available to pillage, any property above or below the ground may be taken. It is common that communities bury some of their property before the war, or hide them in secret wells. After the war, precious metals like silver and gold, and items of value including silken fabrics, carpets and mattresses are pillaged:

Ve Merve ki Çağrı Beg zamânından berü pâdişâhların dârü'l-mülki idi, hazâyin ve defâyin dolu idi.²⁹ Ve begler ve 'ayân şehri gizlemişdiler. Guzlar üç gün tamâm yağmaladılar. Evvelki gün altun ve gümüş ve harîri aldılar. İkinci gün demür ve bakıyye-i altun aldılar ve üçüncü gün döşek ve kâlî aldılar. Ve nihâlî ve bâkî hurdavât ne varısa hattâ kapuların dahı çıkarup aldılar. Ve şehir halkınınuñ ekserin esîr étdiler. Ve yağmadan soñra bunlara işkenceler éderlerdi ki gizlü kuyular ve zîr-ü zemînlerde nesne varısa eyitdürürlerdi. Fi'l-cümle yêr yüzinde ve yêr altında hiç nesne komadılar, aldılar. (Yazıcızâde, 41b)

4. Demolition

Especially in large and beautiful cities, the destruction of magnificent structures and surrounding gardens is considered a severe punishment for the community:

Ve buyurdi ki Konya'nun bâğların zarar baltaları ve kahır dehrileri birle kat' étdiler... Ve bâğlar içindeki, köşkler³⁰ ve kasırlarını cefâ külüngiyile³¹ ve intikâm kazmaları birle harâb étdiler. (Yazıcızâde, 102a)

Sometimes the city is torn down after pillage to prevent the enemy from mustering forces. The community first loses all property by way of pillage, and then is left homeless and without sustenance. As most young men are already dead due to the preceding war, the enemy has no means to gather strength and muster a force to counterattack:

Ve Miyâcug'ı dutdı. Ve ne-kadar leşkeri ve tevâbi'i varısa kırdı. Hôrozm-şâh'ın leşkeri her def'a ki 'Irâk'a gelürlerdi, mübâлага ni'metlerle giderlerdi. Bu def'a nesne bulamadılar. Pes andan Kazvîn'e vardılar. Anda melâhidenün kal'aları varıdı. Ol kal'aları feth étdiler Ve haylî ni'metler hâsıl étdiler. Ve 'Irâk'ı harâb ve vîrân koyup gitdiler. Ve bundan tama'ların kat' étdiler. (Yazıcızâde, 74a)

5. Destruction of property

One of the milder ways to enact revenge is to destroy the property or livestock that the enemy owns or wants to possess. Food stores, clothing items and weapons are destroyed or livestock are slaughtered or mutilated to rid the enemy of its strength. Sometimes, victims destroy their own property to deny their use to the enemy:

Ve Miyâcuk gerü gelüp memlekete müstevlî oldı. Evvelden dahı betêr³² oldı zulm étmekde. Pes 'Irâk'ın a'yânı ittifâk édüp Hôruz-şâh'a bir garrâ mektûb yazdılar. Ve

²⁹ Çağrı Beg zamânından berü pâdişâhların dârü'l-mülki idi, hazâyin ve defâyindolu idi: Çağrı Beg zamânından berü dârü'l-mülki idi, hazâyin ve defâyindolu idi pâdişâhların M.

³⁰ köşklere: köşleri M.

³¹ külüngiyile: külüngleri.

Miyâcug'uy hâlin i'lâm êtdiler. "Ve eger bu zulmi def' êtmezseñ cemî'müzün"³³ hasmı sen olursın" dèdiler. Hôruz-m-şâh dahı gazab êdüp fi'l-hâl 'Irâk'a teveccüh êtdi. Miyâcuk işidiüp Lîşter tarafına revâne oldı. Hôruz-m-şâh ardından sürüp -bir ulu ırmak varıdı- anuñ kenârında yetişdi. Miyâcuk gördi ki leşker yetişdi, ne-kadar tavarı varısa, cemî'inüñ siñirlerin kesdürdi. Ve âlât u esbâb ne varısa suya dökdürdi. (Yazıcızâde, 74a/ 1-10)

II. Individual punishments

1. Social punishment

The mildest punishment that will be given to high-ranking officials that make a mistake or ignore mistakes is dismissal. Sometimes, not receiving intelligence about a planned act or failing to inform superiors despite receiving intelligence are reasons for punishment:

Ve çün 'Abbâs, 'Abdu'r-rahmân'uy öldügin eşitdi, Halîfe Muktedî³⁴ birle ittifâk êtdi ki bayram günü çün ki sultân namâza gele. Anda sahrâda anı dutalar. İttifâk ol gün be-gâyet yagmurlar oldı ki hiç kimse evinden çıkmaga mecâli olmadı. Ve Hak sübhânehu ve ta'âlâ sultândan ol şerri def' êtdi. Ve bir kaç günden soñra 'Abbâs'uy bu ittifâkı duyuldu. Sultân bunu sarâyına getürtdi, dutdı. Anda başın kesdi. Ve 'Abbâs'ıla 'Abdu'r-rahmân'uy vefâtları arasında bir ay geçmedi ki Sultân, Tâce'd-dîn Vezîr'i dahı "bu sırdan haberi varıdı" dèyü, 'azl êtdi. (Yazıcızâde, 47b-48a)

High-ranking officials may share power with the Sultan, in other words, they rule the country in the name of the Sultan. As they are rewarded when they function meritoriously, they are punished for even the smallest mistake. At times, viziers and other high-ranking officials may become too involved in their vicarious power, and disregard the sultan in whose name they rule. They may start allocating conquered lands to their relatives, strengthening their position in power. In this case, the sultan must make a display of true power—even if the person in question is the Nizamülmülk— and make an example of the offender. People who influence the sultan in making this decision usually ascend to the post of the dismissed official:

³² beter: biter M.

³³ cemî'müzün: cemî'ümüzün M.

³⁴ Muktedî: Muktefî R.

Bir gün Nizâmü'l-mülk'e³⁵ âdem gönderdi. Eytdi: "Ne dërsin? Benümle pâdişâhlıkda şerîk misin ki benüm meşveretümsiz ve icâzetümsiz tasarruflar êdersin. Ve vilâyetlerüñ iktâ'ın üleşdürürsin. Ve memleketler[i] oğlanlaruñ³⁶ vërürsin. Diler-misin ki âdem gönderem, dülbendüñi başuñdan alalar." Nizâmü'l-mülk eytdi: "Sultâna eydüñ ki 'ol vakt ki anuñ başına tâc kodular, benüm başuma dülbend kodular. İki birbirine bagludur ve ulaşukdur. Ayrılmag olmaz'" dëdi. Nakl êdenler sultâna dahı ziyâde katup ayruksı sûretile eytdiler.³⁷ Tâ ki sultân gazab êdüp Nizâmü'l-mülk'i 'azl êtdi ve vezâreti Tâcü'l-melik'e vërdi. (Yazıcızâde, 30a)

2. Selling as slaves

Although not as brutal in the Ottoman society as in other countries, the sale and purchase of humans was an accepted practice; women in particular were sold and bought to be put to housework. A slave who began working in the house would gradually become an extended member of the household. Slavery continued in this fashion until abolition in 1846 by Sultan Abdülmecid.³⁸

One of the greatest sources of slaves is postwar pillaging. At a time when the enemy is beaten and is powerless to resist, soldiers pillage all valuable property at the order of the commander, and capture any young women and children they may find to sell them to human traffickers at a later date. People who need servants in households shop slave markets to purchase a slave that meets their needs:

Hünkâr buyurdi kim, "Lâz êlini uruñ, kal'alarını yıkuñ, halkını esîr êdüñ" dëdi. Ol vakt öyle toyumluklar oldu kim dört yaşında oğlanı Üsküb'de yigirmi akçaya satdılar. (Âşık Paşazâde, 399)

Sometimes, high-value individuals like governors may become captives; in this case, they are sold for great amounts of money to someone of the captive's race and community:

Bu tekvur eytdi. "Beni İstanbul'a satuñ". Orhân'a haber gönderdiler. "Bu tekvuru satalım mı, yoksa öldürelim mi?" dëdiler. Orhân "satuñ, gâzîlere harçlık olsun" dëdi. (Neşrî, 139)

3. Psychological punishment

Another arguably more effective method of punishment is humiliation. Working to disrupt the psychology of the enemy and ridiculing him in front of his relatives and

³⁵ Nizâmü'l-mülk: Nizâmü'l-melik M.

³⁶ oğlanlaruñ: oğlanlar ki M.

³⁷ eytdiler: êtdiler M.

³⁸ İlber Ortaylı, *Osmanlı Toplumunda Aile*, İstanbul 2001, p. 129.

acquaintances leave indelible scars on the soul. However, this gives rise to another vengeance: the ridiculed individual begins to look for ways to punish those who have subjected him to such ridicule. This becomes a feud that only ends when one of the parties dies. The humiliation of a man by a woman in particular is narrated by historians humorously:

Yolda gelürken agaclara ugradılar, yemişlerinden yèdi, Seyyid'i tutdı, 'aklı gitdi, atdan yıkıldı. Kız anı gördi, Hüsrev'i bendden çıkardı. Hüsrev diledi kim Seyyid'i öldüre, kız komadı eyitdi. "Mabâza yoldaşlarından kimse erişe" dèdi. Seyyid'i agaca bagladılar, atın tonın aldılar, revâne oldılar. (Battalnâme, 486)

A very effective method of humiliation is shaving. Considering that the beard is a status symbol in Eastern societies, this is a severe punishment for an adult.³⁹ After reaching a certain age, men no longer shave their beards or mustaches. Shaven men are called names like "hairless" and ridiculed:

Seyyid eyitdi: "Tîz şimdi müslümân ol yohsa sen bilürsin" dèdi. Bu la'in herzeyeye başladı. Seyyid berk dutdı bir bir sakalın yoldı. (Battalnâme, 450)

If a more severe punishment is due, cutting the beard will not suffice. The victim's nose and ears are also cut off, his face is tarred, and he is put on a donkey to be paraded in town. Sometimes this is accompanied by verbal harassment:

Seyyid eyitdi: "Bu mel'ûnı başa vèr, bâri bir hakkum alayım" dèdi. Halîfe eyitdi: "Sen bilürsin nice kim sen bilürsin èt" dèdi. Seyyid durı geldi, kendü eliyle burnın, kulagın kesdi buyurdi, soydılar, sakalın yüldiler, yüzine karar dürtidiler, eşege bindürüp şehri gezdürdiler... Üc gün 'Ukbayı şehirde gezdürdiler görenler yüzine tükürleridi, be-la'net ederlerdi. (Battalnâme, 495)

Animal treatment is very frequent when the victim is to be paraded in town, and he may be collared and leashed to be led around the town like a dog:

Sultân Mustafa dahı Karahisâr'dan anlaruñ üzerine yürüdi ve ol 'âsiler-ile buluşdı. Eyü sultânî cengler olundu. Uzun Hasan'dan gelen beg kim Yûsuf İmirzâ'dur ve hem ol Uzun Hasan 'ammisi oğlıdur, cengde anı tutdılar ve boynına ip dakdılar, it yider gibi yitdiler. (Âşık Paşazâde, 452)

Even if the enemy is dead and therefore can no longer be harmed, there are ways to continue the ridicule. Sometimes the avenger cannot keep his fury in check, and especially if

³⁹ Halil İnalçık, "Some Remarks on the Ottoman Turkey's Modernization Process", p. 50.

the victim is of a different religion or denomination, his grave will be opened, set on fire, and finally defecated onto:

Âhir'l-emr şehri yagma édüp anda Yezîd'ün kabrini buldurup çıkardup oda yakdırup kabrine necis toldurup -ekser Şâm'a kahrı Yezîd'ün kabri Şâm'a yakın olduğu-içün- idi. (Neşrî, 347-349)

One of the mildest punishments awaiting the vanquished in a war is stripping them of their clothing and forcing them to return home naked. Sometimes, despite a collective punishment like pillage, captives may be subjected to individual punishments by their captors. Even if the vanquished escape with their lives, what they have to go through when they return, particularly the humiliation, becomes a severe punishment:

Karamanoglı bî-çâre yalıñuz kaldı. Temürtaş Paşa anuñ mukabelesinde idi, hüçüm édince üzerine, şâhinden karga kaçır gibi kaçır, başın dahı gücile kurtardı. Ve ordusını yagma édüp Karamânileri 'uryân édüp koyıverdiler. (Neşrî, 231)

4. Corporal punishment

1. For killing

Killing by weapons

Those who refuse to convert or pay tribute face death. However, the parents of newly converted Muslims are a sensitive issue for warriors. When they are at a loss for decisions, they usually consult the convert:

Andan Melik bârigâha girüp Artuhı ve Efrumiyye'yi içeri kığırdı. Dahı eyitdi kim “Yâ Efrumiyye, atañ müslümân olmaz, harâca dahı râzı olmaz. Eger koyı vërsevüz turmaz, gëri bir fitne kaynadur. Eger öldüresevüz, senün hâtıruñ kalur. Bu yanada Muhammed şer'in komış oluram” dedi. (Dânişmennâme, 170)

Killing in the battlefield is sometimes exaggerated to the point of implausibility: The new convert Artuhı confronts someone of his former religion in the battlefield, and splits the “infidel” into two from his head to his midsection:

Artuhı érđi kâfirün kafâsından bir darb şöyle urdı kim bêline degin iki pâre kıldı. (Dânişmendnâme, 109)

Pushing off the horse

This is an interesting method of killing on the battlefield. The avenging horseman approaches his enemy without detection, grabs him by his sash, and puts his horse to a gallop. If the victim tries to fight against the avenger, one of his limbs is cut off. Finally, when the

avenger reaches a spot that will inflict maximum damage to the enemy, he throws him down. The enemy dies when he hits the rugged terrain:

(Seyyid atını) sürdi, Aktâ'nuñ kuşagından berk dutdı sag eliyle; sol eliyle Mengi'nün kuşagından dutdı. Kuvvet ile ol iki ezdehâ gibi pehlevânı atlarından kabdı. Meng-i Zengî 'ayyârıdı, hançer çıkardı, kuşagın kesdi. Seyyidiñ elinden gidivêrdi. Seyyid kakıdı yêtdi, götürdi Aktâ'yi... şöyle yere vurdı kim hurd u hâm oldu. (Battalnâme, 478)

Decapitation

Decapitation is one of the most exemplary forms of punishment by death. The head of the enemy is associated with the head of the uprising, and when the head of the leader is gone, so, it is believed, is the uprising. This gives the message that the headstrong will lose their heads:

Amma sultân leşkeri dahı Temür Taş'ı yêtip tutup sultâna getirdiler. Sultân be-gâyet kakıdığından buyurdı. Başını kesip gövdesini bir agaca asa kodılar. Andan Emîr Süleymân'a mektûb yazup 'Îsâ Begi sıyup 'askerini kırdığını i'lâm êdüp ve nişân olmak için başı bile gönderdi. (Neşrî, 427-9)

Knowing that the head is the primary element that distinguishes people from one another, and aware of the social meaning of decapitation, avengers continue to ridicule the dead man by sending his severed head to his relatives or playing a form of polo, named *çevgan*, with it:

'Alâe'd-devle yanında olan Türkmân begleri hâyin oldılar. Türkmân'a kaçdılar. 'Alâe'd-devle münhezim oldu. Leşkeriñ ba'zısı etrâfa tagıldı. ... Rûm pâdişâhı koşduğı kapucibaşıyla vardı. Sis'ün nâyibi bunları tutdı, kırdı başların Mısır'a göndürdi. Mısır sultânı dahı emr êtdi Çerkez'e. Ol başları meydâna iletdiler, top êdüp çevgân ile oynadılar. (Âşık Paşazâde, 492)

Execution

Death by hanging is one of the oldest methods of execution. The convict is brought to a tree or gallows in full public view, and is hung by the throat until he dies:

Sultân ol zikr olan nâmelerün cevâbından kakımışdı. Karavul sinduğı vâkı'adan gâyet melûl olup her sâ'at beglere 'itâb êderdi. Ve gazab-ile söylerdi. Çün işitdi ki "Kal'alara nasb êdûğı kişiler kal'aları teslîm êdüp geldiler." dëyü, be-küllî mütegayyir olup gazabı odı yalıñlandı ve buyurdı ki Nusrete'd-dîn'ün güyegüsin ve kardaşın fi'l-hâl bogazından asdılar. (Yazıcızâde, 150a)

In an example is to be made out of the culprit and his accomplices, their dead bodies may be left on the string for a few days:

Ve Ahmed-i 'Attâş'ı kal'adan indürdiler. Ve elini bağlayup bir deveniñ üstine berkitdiler. Ve İsfahân'a iletdiler... Bu 'azamet-ile ve izdihâmıla şehre girüp meydânda asa kodılar. Yedi gün tamâm durdı. Her gün oklar ve taşlar urup nişân-gâh edinmişlerdi. (Yazıcızâde, 36a-b)

Impaling

Live impaling of humans is the most brutal method of punishment. Count Dracula was known as the “Impaling Voivode” by the Ottomans for his preference of impaling. Inspiring horror movies to date, Dracula was portrayed in Ottoman annals as the most notorious tyrant, subjecting Muslims to unprecedented brutality in non-Muslim countries⁴⁰:

Sultân Mehmed⁴¹ Eflâk vilâyetine sefer êdüp Dırakula-oglı Kazuklu Voyvoda mel'ûnla cenk ve muharebe êdüp ol mel'ûn şunuñ gibi zâlim-i bed-nihâd kopdı kim ol êtdüğü zulmleri hiç bir pâdişâh etmemişdür, hiç bir tevârihde gelmemişdür. Oğlıyla kızıyla âdemi kazığa urmak hiç bir kimesne etmemişdür, ol etmişdür. (Oruç Beg, 116)

Burning

At times when avengers cannot sate their bloodlust by killing, they may commit atrocities by forcing women, the elderly and children into houses of worship like mosques, and setting fire to the building. The victims who try to escape the flames are beaten back inside by people waiting outside with clubs:

Sultân buyurdı, tâ cümlesiniñ ellerin ve ayakların bağlayup bir ev içine koydılar. Evüñ çevresine ve üzerine çoklu[k] odunlar yıgdılar. Ve od urdılar. Şunuñ gibi od yandı ki Nemrûd odı gibi yalıñları evc-i âsumâna erişdi. Ve ol bî-çâre günâhsuz begler ol od içinde mecmû' yanmaga başladılar. Her kankısı ki bâğdan kurtulup rahne ve revzenden kaçıp taşra çıkarlardı, a'vânlar ve zâlimler cân alıcı gibi sruklarıyla yite yite od içine koyarlardı. (Yazıcızâde, 150b-151a)

Strangulation

The avenger may not be able to act in the open all the time. When the target is a well-guarded person, great care must be taken to achieve success in the target's own premises.

⁴⁰ J. Von Hammer, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi* 1. cilt, İstanbul 2008, pp. 249-253.

⁴¹ Mehmed: Muhammed M.

When the victim is killed by stuffing a handkerchief in his throat, the avenger finds the time to escape until the murder is discovered:

'Aden'den çünkim bu sözleri işitdi diledi kim çağıra. Seyyyid bogazına yapışdı, agzına dest-mâl dıkdı. İki hâdimi üç halayık öldürdiler. (Battalnâme, 518)

Poisoning

Poisoning mostly occurs by lacing the target's food or drink at a dinner invitation. In this case, the drink is the preferred medium of poison, and the act is not immediately discovered as the target is already intoxicated by alcohol. In an era when medical treatment was yet undeveloped, it is usually impossible for the target to recover:⁴²

Melik kendüsi Nastor bârigâhnda karâr êtdi. Bir gêçe Rûmîler tedbîr êtdiler kim Melik'e ve gâzîlere konukluk êdüp Melik'i zehirleyeler. (Dânişmendnâme, 174)

Another method used to introduce toxic substances to the body is asphyxiation by smoke. Targets attending a seemingly innocuous dinner event are taken to dungeons with no air inlets while under the influence of alcohol, and a fire is lit. The dungeon is filled with smoke, and, unable to find an escape route, the targets perish:

Cemî'sine ni'metler ve şarâblar hâzırlanmışdı, vêrdiler. Onlar dahı yemege içmege meşgûl oldılar Çünkim gêce oldı, süçi başların çıkup 'akılları zâyil oldı... Uyhuva meşgûl oldılar... Cemî'sin soyup elleri ardlarına baglu cemî'sini birbir zindâna getürdiler. Tütün êtdiler. Zindânun kapusın berkitdiler, tütünden bogulup cümlesi kırıldılar. Birisi kurtılmadı, öldi ve helâk oldı, ol dört karındaşın dahı başın kesdiler. (Âşık Paşazâde, 385)

Skinning

As the desire to enact vengeance increases, so does the wish to put the victim through excruciating pain. Skinning is one of the ways to make the victim die an agonizing death:

Seyyyid buyurđı, 'Ukbayı çârmîh êtdiler, dirile derisin çıkardılar, çağırı çağırı cân cehenneme ismarladılar. Derisine samân doldurdılar, şehriñ kapusunda asa kodılar. (Battalnâme, 497)

Muslims and Christians are not different when it comes to killing by an agonizing death. Filled with the desire to avenge, the Christian is swallowed in fury, and contemplates “skinning the enemy to kill him in unbearable pain”:

⁴² For the use of a dinner event as a trap, cf. Sevim Yılmaz Önder, “Tevârîh-i Âl-i Selçuk'ta Yeme-İçme Kültürü”, *Yemek Kültürü Dergisi*, Sayı 16, İstanbul 2009.

Kaysar dahı and içki kim bu def‘a gendü bine tâ Ka‘be kapusına degin yaka, âdemisin kıra Battalun derisin yüze illerde gezdüre⁴³ (Battalnâme, 387)

Target practice

When vengeance is felt as a community, revenge is taken as a community as well. The target is usually hung from a tree by a limb. A crowd is gathered at the scene, and their vengeful desires are provoked. They act under group influence and start shooting arrows at the victim until he dies. Sometimes the crowd may not stop at death; shooting continues until the body turns into a “sieve”. Şattat, who had ordered the deaths of many Muslims, is first hung by his leg and invited to Islam. When he begins to swear, the order to shoot him is given. The first arrow is shot by his daughter, who had recently converted to Islam:

Melik buyurdu, Şattat‘ı ayagından it leşi gibi asa kodılar “belki korka, îmâna gele” dëyü. Çâre olmadı. Sögmeye başladı herzeler yëdi. Melik buyurdu oka tutdılar. Evvel okı kızı Efrumiyye atdı. Andan soñra mü‘minler: “Gazâ niyyetine” dëyüp Şattat‘a şol kadar ok urdılar ki teni kirpiye döndi. Dahı kalbur gibi delik delik oldı. Ol murdâr la‘în cânı cehenneme ısmarladı. (Dânişmendnâme, 172)

Offenses against the Sultan, the representative of the state and faith, are regarded offenses against the entire country. As a result, the person or group that commits the offense is arrowed to death by a crowd. Aktaş, who coaxes the Sultan’s bloodletter –the *fassad*- to betrayal, is made a target:

Ve Ahmed-i ‘Attâş‘ı kal‘adan indürdiler. Ve elini bağlayup bir devenün üstine berkitdiler. Ve Isfahân‘a iletdiler. Yüz biñden ziyâde⁴⁴ ‘avrat ve oğlan ki çıkup öñünce ve ardınca yürüdiler kim[i] necâsetile oturdu kim[i] topragıla, kim[i] yüzine kara dürterdi. Ve başına kömür ve kül şaçardı. Ve öñünce tabllar ve defler ve nâylarla çalıcılar ve rubâ‘iler okurlardı. Ve muhannesler ve sûret-bâzlar oynardı. Bu ‘azamet-ile ve izdihâmıla şehre girüp meydânda asa kodılar. Yedi gün tamâm durdu. Her gün oklar ve taşlar urup nişân-gâh edinmişlerdi. (Yazıcızâde, 36a-b)

II. For torture

Confinement

Confinement is a severe punishment for those with high rank or status. When the person in question is the sultan, the leader of the government, confinement of the sultan

⁴³ Metinde *gözdüre* (?).

⁴⁴ ziyâde: ziyâde idi M.

means the confinement of the government. The remaining officials fight among themselves for positions of power, while civil war may erupt among the people. This means the avenger kills several birds with one stone:

Bu kelecî Sultân Mahmûd'uy hâtırına katı teşvîş geldi. Mekk ü hîle tedbîrine başladı. Ve emr êtdi ki ta'am ve şarâb getürdiler. Üç gün üç gece bunlara toy eyledi. Ve ağır hil'atlar İsrâ'il'e ve anuy serhîllerine ve âdemlerine geydürdi. Ve andan sonra kendü beglerine buyurdi ki bu gelen cemâ'atün her birin bir beg konukluk êtdiler ve ağır şarâblar vèrdiler. Hemân ki mest oldılar, cemî'sin demürlediler. Ve Sultân Mahmûd dahı İsrâ'il'i tutup demürledi. Ve hemân ol gece Hindistân'a Kâlincer⁴⁵ kal'asına gönderdi. Çün İsrâ'il mestlik içinden uyandı, kendüyi baglu ve bendde gördi. Zarûrî Hakk'uy kazâsına rızâ vèrdi. Bu leşkerden ki her birisini dutmuşlardı, bir kal'aya gönderdilerdi. Ve İsrâ'il yedi yıl bu Kâlincer kal'asında dutsak oldı. (Yazıcızâde, 20a)

Confinement is a priority punishment for Christians as well:

Malâtiyye'ye gelürken bir yerde yatdılar. Meger yakında bir kâfir şehri varıdı, adına Kılیمیyyâ dèrlerdi. Pâdişâhına Kaytûr bin Sâsân dèrlerdi. Bir kaç kâfir üstlerine erişdiler, "Muhammedî" dèyü dutdılar. (Battalnâme, 411)

Filling the mouth with dirt

Another method of torture is filling the victim's mouth with dirt. This is usually employed to force somebody into divulging information. Pillagers who want to find out where the victim's property is hidden prefer this method:

Ve işkenceleri buyıdı ki esîrlerün ağızına toprak toldururlardı. Şol kadar ki yâ mâla ikrâr êderlerdi yâhûd cân vèürdi. Ele girmeyen kişiler gündüz kuyularda ve kârîzlerde gizlenürlerdi. Ve Mü'eyyed'ün bu hareketi ucından kıyâmete degin la'net eksük degüldür. Zîrâ ki Şeyh Muhammed-i Akkâf ki ol zamânda muktedâ-yı 'âlem idi, ve halef ü selefü's-sâlihîn idi; ve Muhammed bin Yahya ki 'Irâk'uy ve Horâsân'uy 'ulemâsınuy muktedâsıydı ve imâmü'l-müslimîn idi, işkencede ağızlarına ki niçe yıllar 'ulûm ve ma'ârif êderlerdi, toprak toldurmakda oldılar. Ayruk kişilere hod ne i'tibâr? Ve ol eyyâm içinde helâk olan müsülmânlaruy haddi ve hasrı yogıdı. (Yazıcızâde, 41b-42a)

Suspending

⁴⁵ Kâlincer: Kalencer R.

People who appear as if they could be disciplined are suspended in air by a limb, preferably somewhere where their relatives can see them. This serves as a warning to both the person suspended and his relatives. It is implied that the victim will be killed if the warning is not heeded:

Kal'aya karşu şattat'ı dâr dibine getürdiler. Melik buyurdu, şattat'ı ayagından it leşi gibi asa kodılar "belki korka, îmâna gele" deyü. (Dânişmendnâme, 172)

The same method is employed at places difficult to conquer by battle. The commander of a fortification or someone regarded highly by the community inside is kidnapped and hung –mostly by the leg– somewhere that the community can see. This is a direct threat: if the castle is not turned over, the suspended person will be killed. In this case, the community usually decides to surrender. The person must be chosen carefully to solicit this response:

Sultân ol hâlden katı gazaba gelüp kakıdı. Buyurdu ki Kir-Aleksi'yi ağır bend-ile řehr katına ileteler. Ve 'azâb-ı balîg birle işkence édeler. Ve eydeler ki "Yâ şehri vèrüh yâ Kir-Aleksi'yi helâk éderüz." diyeler. Cellâdlar bu hükm mücebince aña işkence vèrdiler. Ol-dahı feryâd u figân kılup çağırurdu. Ve řehr halkı dahı bârû üzerinden bakarlardı. Ve Kir-Aleksi anlara eydürdi ki "Ey dînsüzler! şehri kimüh-içün saklarsız? Çün beni öldürürler ve sizi kahr kılıcıyla kırılar ve esîr ve bürde kılalar, bu mûmâna 'atuñ size ve baña fâyidesi nedür?" dedi. Ol gün dahı bu mücebce geçdi. Ve ahşâm erişdi. Êrtesi Sultân buyurdu ki Kir-Aleksi'yi yine ol araya ileteler. Ve baři aşaga asa koyup işkence kılalar. İletdiler. şol-kadar saldılar ki masrû' ve medhûş gibi bî-hûř oldu. Çün şehir halkı gördiler ki pâdiřâhlarınuñ zârlığı hadden geçdi. Ve men', nef' étmez. şehir halkı bârû üzerinden çağırdılar. Ve eyitdiler: "Tekvuruñ âdemi gèrü şehre gelsün, sözümüñ vardur." diyelüm." dediler. Çün kâsıd şehre vardı, ulu ve kiçi⁴⁶ cem' olup katına dirildiler. Ve eyitdiler: "Eger sultân and içerse ki tekvurı öldürmeye ve icâzet vère ki selâmet-lıgıla kendü vilâyetine gide. Ve bize dahı amân vèrüp cânumuza ve mâlumuzu kasd étmeye. Ve destûr vère ki nèreye dilersevüz gidevüz, şehri teslim édevüz." dediler. (Yazıcızâde, 129b-130a)

Blinding

A popular method used by avengers is blinding the victim by inserting metal rods in their eyes. This is mostly enacted by people of higher rank and status to their subjects. Blinding the victim means rendering him ineffectual. Considering that the usual penalty is

⁴⁶ ulu kiçi: ol gece M.

death, blinding is a relief granted under extenuating circumstances. People who cannot be forgiven are killed while those committing lesser offenses are released after blinding:

Anda gelicek sultânun leşkeri fi'l-cümle nâz étmege başladılar. Ya'nî ki "bunun gibi feth étduk. Bizüm tîmârumuzı arturmak gerekdür" dèdiler. Ve cem' olup vezîri Nizâmü'l-melik katına geldiler ve haylî katı söylediler. "Eger bizüm tîmârlarumuzı ve tonluglarumuzı ziyâde étmezsenüz devlet ve sa'âdet Kavurd'undur" dèdiler. Nizâmü'l-melik çün bu sözi işitdi, eytdi: "Sabr édün bu gece sultânla söyleşüp sizün maksûdlarunuzu yérine getürelüm" dèdi. Ol gece sultânla meşveret édüp Kavurd'a zehr vèrdiler ve iki oglanın gözlerine mîl çekdiler. (Yazıcızâde, 28a-b)

Severing and/or sending limbs

At times when the person to be punished narrowly avoids death, the avenger's anger may not be satisfied, so the victim's limbs are severed:

Niçe 'Arab beglerini tutdılar. Sultân Bâyezîd'e göndürdiler ve niçe beg dahi 'Arabların ok atar baş barmakların kesdiler, koya vèrdiler. (Âşık Paşazâde, 493)

The chronicles suggest that, regardless of what news they may bear, emissaries must come to no harm—as suggested by the Turkish saying “don't blame the envoy for the missive”. However, some people cannot keep their anger in check and exact corporal punishment on the emissary before sending him back to his country. This is also a response to the other party:

Şâmasb buyurdi, biti yazdılar, mü'minlere vèribidiler ki "Gelün başa mutî' olun, sizün suçunuzu bağışladım. Battal hod Magrib'de öldi, siz kimün-içün dürişürsüz? Ve hem dahi şol Muhammed'i gördüm diyen kocayı bağlañ, başa vèribiñ, Battal'a edecigüm ana edeyin" dèdi. Elçi geldi, nâmeyi okıdılar, pâre pâre kıldılar. Gelen adamun burnın kulagın kesdiler, gönderdiler. (Battalnâme, 425)

Rape

Sexual assault as a method of punishment is as old as humankind. The avenger, unable to satisfy his rage by destroying the enemy in combat, seeks to deprive the community of chastity, a concept more or less respected in every society. An unbearable burden on the survivors of the war, rape leaves an indelible scar on the collective memory, and spawns a resentment that is passed down from generation to generation:

Müsülmanların oğlanlarına nâ-meşrû' hareketler étdiler. Bu yüz karalığıla ba'zısı Uzun Hasan'a gitdi ve ba'zısını Karaman oğlanları alup kendü vilâyetlerine togrıldılar. (Âşık Paşazâde, 452)

Both Christian and Muslim avengers rape the women and children of the enemy after the war:

Hamza Beg dahı leşker cem' édüp hisârın üzerine vardı. Nâgâh bir niçe 'azablar bir Êrmenî köyüne varurlar. Bir niçe Êrmenî karısını ve kocasını bulurlar, yağmalarlar. Bu karıların kocalara nâ-meşrû' iş işlerler. (Âşık Paşazâde, 433)

The Aftermath of Vengeance

Since chronicles do not view vengeance as a matter between the avenger and his victim only, its aftermath is discussed in detail. Regardless of how personal the reason, all acts of vengeance become public to a certain degree. Therefore, the public nurtures favorable or adverse sentiments to the avenger after the act. These sentiments manifest themselves as celebration, mourning and regret.

On the avenger's side:

Celebration

Celebration, even festivities after taking revenge is a natural and the most noteworthy reaction of the avenger. There is a correlation between the magnitude of the revenge and the reaction of the society:

Ve Miyâcug'ı Hôrozm için ber-dâr eylediler. Ve niçe gün turdı. Ve kıgırtıldılar ki „ni'met hakkın bilmeyen ve küfrân gösterenün cezâsı budur” dediler. Ve kendüsi dahı Selçukların ni'metine küfrân kılup hakk-ı ni'meti yerine getir[me]mişdi. Bu kendüye dahı eyü fâl olmadı. Bir ay geçmedin kendü dahı helâk oldu. Ve 'Irâk halkı anın helâkın eşidüp şâzılıklar eylediler. (Yazıcızâde, 74a-b)

Sometimes these celebrations are aided by music. Music plays an important part in motivating soldiers in cases of collective revenge:

İslâm leşkeri demür tag gibi harekete geldi. Ve begler begi kapusından nekkâreler çalınup nefirler uruldu... Ve savaş germ oldu. Çün biraz şehirden uzadılar, İslâm çerisi dönüp bunları ele aldılar. Sağdakilerin nûşu Niş'e mübeddel oldu. Ve koyuna kurd girür gibi bî-çâre oldılar. İslâm çerisi dilir ve merdâne olup tîg-i bî-dirîg urdılar. Ve ol melâ'îni hıyâr [gibi] tograyup pelid kanlarını ol vâdî ve hâmûna revân étdiler. Ahşâm oldukda ki Sultân zerrîn-

bister harîr kırıya tolundı. Te'yîd ile ve ferr-i devlet-i pâdişâh birle meliki'l- ümerâ dönüp bârigâhına gitdi. Ta'am tenâvül êtdükden soñra rây-ı müdâm kıldı. Ve buyurdi ki çün yir yüzi bed-h^vâhlar kanından lâle-zâr oldı. Çün ham cihet sürûr u terennüm mümtelî olup ve âb-ı zülâl birle mümtetic olmak gerek dëyü 'işrete şürû' êtdi. (Yazıcızâde, 222b-223a)

Regret

Although revenge is openly supported in chronicles, the avengers sometimes cannot escape regret. In particular, people who share the language, religion or social status of their victims realize their mistakes shortly thereafter, and begin to regret their inability to sate their anger and the resulting brutal act of vengeance. Sultan Bayezid deeply regrets that Temürtaş Bey, whom he had appointed to resolve the Alaeddin Bey issue, resorted to execution, because his true intent was to discipline the person in question:

Akçay'da Hünkâr ile ugraşup tâkat getürmeyüp kaçup ehl-i İslâm, ardına düşicek, nâgâh kazâ-yı âsumânî yêtişüp atı sürçüp yıkıluncâ merdâneler yêtişüp tutup muhkem êtdiler. Tezellül ile Hünkâr'uş 'izz-i huzûrına gelüp getürdiler. Andan kudret ile Karaman-oglınuş iki oğlun Mehmed Begi ve 'Ali Begi bile esîr êtdiler. Hünkâr Karaman-oglınuş iki oğlanların muhkem bend êdüp Burusaya gönderüp habs êtdiler. Andan 'Alâeddîn Begi Temür Taş Bege ısmarladı. Temür Taş Beg dahı fi'l-hâl tevakkuf çekmeyüp varup ber-dâr êtdi. Sultân Bayezîd'e haber vërdiler. Gâyet müte'ellim oldı. Zîrâ garazı katl êtmek degüldi. (Neşrî, 319)

On the victim's side

Mourning

The foremost sentiment felt by the surviving victim and his family is sorrow, which results in mourning. If the victim of the act of vengeance was a statesman, mourning no longer remains personal and becomes a public issue:

Mihriyâli'nüñ hâlınden haberdâr oldılar feryâd figânlar kopardılar (Battalnâme, 354-355)

In some societies, mourning rituals are accompanied by music and acting. While actors depict the tragedy with movements and expressions, the audience spill ash and coal over their heads and paint their faces black to show that they are mourning:

Ve Ahmed-i 'Attâş'ı kal'adan indürdiler. Ve elini bağlayup bir devenüñ üstine berkitdiler. Ve Isfahân'a iletdiler. Yüz biñden ziyâde⁴⁷ 'avrat ve oğlan ki çıkup öñünce ve

⁴⁷ ziyâde: ziyâde idi M.

ardınca yürüdiler kim[i] necâsetile oturdu kim[i] toprakıla, kim[i] yüzine kara dürterdi. Ve başına kömür ve kül saçardı. Ve önünce tabllar ve defler ve nâylarla çalıcılar ve rubâ'îler okurlardı. Ve muhannesler ve sûret-bâzlar oynardı. Bu 'azamet-ile ve izdihâmıla şehre girüp meydânda asa kodılar. Yedi gün tamâm durdu. Her gün oklar ve taşlar urup nişân-gâh edinmişlerdi. (Yazıcızâde, 36a-b)⁴⁸

Avoiding revenge

Indirect

Indirect avoidance of revenge usually occurs through divine intervention. Possible victims of an act of vengeance are given premonitions, usually in dreams, of what will happen, who will come to their aid, and how they will assist. This person may be Mohammad the Prophet, or Khidr, who is frequently mentioned in works of literature:

Bu yaña Melik bir düş gördi kim Resûlu'llâh hazreti sarâya gelmiş. Sarây içi nûrıla tolmuş... Resûl hazreti buyurdu kim "Yâ Melik Dânişmend! Biz senden hoşnûduz, Tanrı sizden râzıdur. Dîn, İslâm yolında taksîrlık etmedün. İmdi tiz tur, bu makâmdan taşra çık kim Hak ta'âlâ bu şehre hışm eyledi. Gerekdür ki yer deprene, bu şehir ve bu sarây harâb ola. Zîrâ bu kâfirler dîn-i İslâmdan rücû' edüp mürted oldılar. Saña kasd êtdiler ki zehir vèreler. Tanrı ta'âlâ hışm êtdi. Gerekdür kim bu kâfirleri kahr eyleye" dedi... Gâziler birbirlerine haber kıldılar, şehirden taşra çıkdılar... Çün erte oldu, göz gözi gördi. Gâziler şehirden yaña nazar kıldılar, gördiler dâr u divâr hep harâb olmuş. (Dânişmendnâme, 175)

Divine intervention is frequent in Christians as well, with Jesus Christ helping unfortunate Christians out of the predicament they find themselves in:

Çünkü Şemmâs Haracne'ye geldi, atasına haber oldu. Şâz olup begler karşı çıkdılar, aldılar. Şemmâs'ı Kaysar katına getürdiler. Geldi atasınınuñ elin öpdi, eydür: "Esir oldum yine 'Îsâ beni halâs eyledi." (Battalnâme, 387)

Direct

If no divine assistance is available, the victim must come up with his own survival plan.

Flight

⁴⁸ The mourning ritual was narrated in detail by Ravendî in the Persian original: *Yüz binden fazla kadın ve çocuk kaleden dışarı çıkmıştı. Çerçöp, gübre, tezek ve kül gibi her çeşit şeyi başlarına saçıyorlardı. Bu muhannetler önlerinde davul, dümbelek ve def bulunduğu halde, ellerini birbirine, ayaklarını yere vurarak bir ahenkle bağırıyorlar ve "Yüce Attaş, benim canım yüce Attaş! Başının ortasında bir ay var, kalede de toygar kuşu" diyorlardı. Onu böyle yücelik, yükseklik ve hürmetle şehre götürdüler. Ahmed Ateş, Râhat-üs-Sudûr ve Âyet-üs-Sürûr, Ankara 1999, v. 1, p. 157.*

Chronicles insist that discretion is the better part of valor, where some victims realize they cannot hope to fight and win against the avenger, so they leave the battlefield without escalating the issue:

Andan Melik erişdi, 'âlemi, 'alem-dârı ahtardı. Kâfirler anı görüp tagıldılar, ters yüzlerine kaçdılar. Gâziler ardınça kovdılar. (Dânişmendnâme, 101)

Converting

The easiest way to avoid revenge is to convert to another religion, or to claim conversion. Since converting means switching over to the side of the avenger in war and in peace, accepting the avenger's religion or denomination is the most certain way to avoid punishment:

Ol otuz biş esîri getürdiler, kal'adan irak yere saf olup turdılar. Melik anlara buyurdu kim: "Müslümân oluñ, eger olmazsañuz sizi helâk ederem" dedi. Anlar Melik'e sögdiler, îmâna gelmediler. Melik buyurdu, anlardan bir mikdâr kal'aya karşı kırdılar. Kal'adan kâfirler çağırdılar kim "Ölmekden dirilmek yegdür, müslümân oluñ" dediler. Bunu işidüp yigirmi biş kâfir barmak götürüp îmâna geldiler." (Dânişmendnâme, 170)

Paying tribute

Wealthy people who refuse to convert are given a second chance. The victim may offer tribute, or sometimes the avenger may demand it. By paying tribute, the victim may carry on with his life without any change in his faith or social status. In order not to offend –or anger– the avenger, the victim offers tribute under the name of "gift":

Seyyid korkusından kimse daşra çıkmazdı. Rûm vilâyeti gâyet kızlık olduıdı. Kimse ekin ekemezdi... Kaysar armaganlar veribirdi, harâcıdı amma "armagan" deşü veribirdi. Seyyid dahı ol birkaç pâre şehriñ harâcın hâsılın alup müslimânlara üleşdürdi. (Battalnâme, 410)

By accepting tribute, the avenger is considered to have forgiven his enemy. However, if the enemy goes back to his old ways, no material consideration will save him:

Hak ta'âlâ 'inâyet kılup müslümânlar gâlib oldılar. Ermeniler'i münhezim kıldılar. Lifon ele girüp cemî' mâlını ve rızkını yağmaladılar. Müslümânlara mübâlagayla ganîmet hâsıl oldu. Ve andan soñra Lifon'ı harâca kesüp gerü salıverdiler. Bir niçe müddetden soñra gerü 'isyân zâhir oldu. Sultân bu def'a dutup helâk etdi. Ve memleketin müslümânlara üleşdürdi. (Yazıcızâde, 74b)

Forgiveness

If believing in different faiths is a driving factor of revenge, believing in the same faith is the foremost reason forgiveness may be extended. Çavdar Tatars from Germiyân attack the Karaca Hisar market. Osman Gazi realizes that the captured Tatars are Muslim, upon which he forgives them and sends them back to their land:

‘Osmân eytdi: “Bu zâlimler müslimânlardur. Öldürmek olmaz” deyüp and vèriüp âzâd êdüp iklîmine gönderdi. Ol zamandan Yıldırım Hân zamânına-dek aslâ ‘adâvet etmediler. (Neşrî, 123)

Entertainment

If no other options are available, the victim may try to placate the avenger by holding a grand event in his honor. The avenger may also be presented with gifts at the event. Some victims may even offer their daughters to the avengers to ensure their safety.

Bundan evvel İshâk Beg Vilkoglı'nın hiyânetini hünkâra bildürmişidi. Hünkâr dahı bununı bu harâmzadalığın tamâm bilmişidi. Ol sebebden Sultan Murâd ‘azîm leşker cem’ êtdi, Lâz vilâyetini cümleten zabt êde. Vilkoglı bunu tuydı, def‘i tekrâr gèri elçi göndürdi, mübâlaga armaganlar dahı bile göndürdi ve hem dèdi kim: “Kızımuy cihâzı tamâm müretteb oldı. Tevârihlerde âdem göndürüy, câriyenjüzi aluy” dèdi. (Âşık Paşazâde, 394)

In conclusion, vengeance as narrated in the chronicles written in the Old Anatolia Turkish era are as old as humanity in truth, and will continue to exist as long as its reasons and vaious methods of punishment exist.

Abbreviations

M: Manuscript

R: ATEŞ Ahmed (*Râhat-üs-Sudûr ve Âyet-üs-Sürûr*)

Bibliography

Afyoncu, Erhan, “Osmanlı Tarih Yazıcılığı”, *Türk Edebiyatı Tarihi*, C. I. İstanbul 2007.

Armaoğlu, Fahir, *Siyasî Tarih 1789-1960*, Ankara 1973.

Ateş, Ahmed, *Râhat-üs-Sudûr ve Âyet-üs-Sürûr*, II cilt, Ankara 1999.

Atsız, Hüseyin Nihal, *Aşık Paşaoğlu Tarihi*, İstanbul 1992.

Babinger, Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, çev. Çoşkun Üçok, Ankara 1982.

Dedes, Yorgo, *Battalname*, Harvard 1996. (=Battalnâme)

Demir, Necati, *Danişmend-nâme*, Harvard 1999. (=Dânişmendnâme)

- Hammer, J. Von, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi* 1. cilt, İstanbul 2008.
- İnalçık, Halil, “Some Remarks on the Ottoman Turkey’s Modernization Process”, *Transfer of Modern Science & Technology to the Muslim World*, İstanbul 1992.
- Koloğlu, Orhan, *Kitâb-ı Cihânnüma*, İstanbul 2008.
- Ortaylı, İlber, *Osmanlı Toplumunda Aile*, İstanbul 2001.
- Özcan, Azmi, “Hilafet” *İslam Ansiklopedisi*, C. 17, 1998, s. 546-553.
- Öztürk, Necdet, *Oruç Beğ Tarihi*, İstanbul 2008. (=Oruç Beğ)
- Runciman, Steven, *Konstantiniye Düştü* 1972, İstanbul.
- Timurtaş, Faruk K., *Şeyhi’nin Harname’si* 1981, İstanbul.
- Unat, Faik Reşit, Mehmed Köymen, *Mehmed Neşri, Kitâb-ı Cihân-nümâ*, Ankara 1987.
(=Neşri)
- Ünver, İsmail, *Ahmedî, İskendername*, Ankara 1983.
- Yavuz, Kemal - Yekta Saraç, *Âşık Paşazâde, Osmanoğullarının Tarihi, Tevârîh-i âl-i Osmân*, 2007 (=Âşıkpaşazâde)
- Yazıcızâde ‘Alî, *Tevârîh-i Âl-i Selçuk* Topkapı Sarayı, Revan Köşkü Kütüphanesi, no. 1391.
(=Yazıcızâde)
- Yıldız, Hakkı Dursun,, “Bâbek” *İslam Ansiklopedisi*, C. 4, 1991, s. 376-377.
- Yılmaz Önder, Sevim, *Tevârîh-i Âl-i Selçuk*, II. cilt *Râhat-üs-Sudûr ve Âyet-üs-Sürûr* tercümesi, İstanbul 2009.
- Yılmaz Önder, Sevim, “Tevârîh-i Âl-i Selçuk’ta Yeme-İçme Kültürü”. *Yemek Kültürü Dergisi*. Sayı 16, İstanbul 2009.
- Yılmaz Önder, Sevim, “Oğuz Resmi ile Avlanma”, *Acta-Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi I/1 Ocak* 2009 www.actaturcica.com/sayil/12_21.pdf
- Yılmaz Önder, Sevim, “Tevârîh-i Âl-i Selçuk’ta Hediyeleşme ve Hediye Sözleri”, *Motif Akademi Dergisi- Muhal Bali Armağanı*, İstanbul 2009, s. 309-321.